



bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 85 - no. 1 - januari 1983



Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt SPEURBIJTJES

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
**VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND**
Opgericht 1897

Hoofdredacteur: Chris Maillie

Redactieleden: Therese Rive, Ko Zoet

Ledenblad: Oplage 8000

Verschijnt 11 x per jaar,

in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers: f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven op aanvraag

**REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:**

Het BIJENHUIS, Grintweg 273,
6704 AP Wageningen

Telefoon: 08370 - 2 27 33 (meerdere lijnen)

Postgiro: VBBN 84.68.01, Bijenhuus 82.32.76

Bankrelatie: ABN, Wageningen,

Postgiro 82.41.84; rek.no. VBBN 53.90.42.897,
rek.no. Bijenhuus 53.90.42.900

Registratie K.v.K.: VBBN: Veren. reg.no.
V119736. Bijenhuus: Handelsreg.no. 11433

Druk: Van Mastrigt & Verhoeven B.V., Arnhem

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en in-
zichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na
overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij **voor de 10e van de maand**, voorafgaande aan de
maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven
en betaling van advertenties en Speurbijltjes.

Jaargang 85 - nummer 1 - januari 1983

INHOUD

Nieuwjaarswoord	3
Samenstelling besturen en commissies	5
Van imker tot imker	6
Enquête Groentje	7
Even bijpraten	8
Officiële mededelingen	9
Raamwerk: Bijen als oorlogstuig-3(slot)	14
Nieuws vanuit het Bijenhuus	15
Afstand houden (slot)	15
Bijenteelt in Tunesië-4	17
Boekbespreking	19
Wie? Wat? Waar?	20
Onderwijs, demonstratie, voorlichting	20
Aktie in de regio	22

Tarief: 20 woorden f 7,50 elk woord meer 35 cent. Te vol-
doen bij vooruitbetaling. De Redactie stelt zich niet verant-
woordelijk voor de inhoud.

TE KOOP: **honing** in emmers van 4,5 kg. Gebruikte **6-raamskastjes**, hecht-
hout 18 mm, zinken dak f 45,- p.st. Uithoorn, ☎ 02975-68320.

TE KOOP: **honing** en **nieuwe** broed- en honingkamerramen. ☎ 03443-2441.

TE KOOP: **nieuwe bijenkorven**. H. Kamps, Dalerstraat 43, 7843 PC Erm(Dr.).
☎ 05916-1225.

KOOPJE: **nieuwe Simplexkast**, losse bodem, 2 broed-, 2 honingkamers, bui-
tenbakken, zinken dak (gevefd). Prijs f 170,- contant. ☎ 05457-2048.

TE KOOP: Simplexkasten f 110,-. Spearkasten f 90,-. **6-raamskastjes** f 50,-
-nieuw- en **korven** f 45,-. ☎ 05276-2784, bellen na 18 uur.

BOD GEVRAAGD op **grote oude houten honingpers**. Voor inlichtingen:
W. Voorthuysen, Oenkerk (Fr.). ☎ 05103-2316.

INTERNATIONAL SELECTION OF BEE BOOKS IN ENGLISH

Current lists on request

International Bee Research Association
Hill House, Gerrards Cross,
Bucks SL 9 ONR, Enland

bij de VOORPLAAT

Rust in de natuur en rust voor de bijen, meer hoeft er
eigenlijk niet te worden gezegd over de mooie foto,
die de heer A.P. Posthumus de vorige winter maakte
op zijn bijenstand "De Imker" aan de Bergweg 21 te
Veenendaal.

Als U een overschot aan honing hebt dan
koopt het Bijenhuus dit graag in. De honing
dient i.v.m. de verwerking te worden aange-
leverd in verpakkingen van minimaal 25 kg.
Inkooprijzen kunt U in het Bijenhuus opvra-
gen.

Ook kunt U in het Bijenhuus terecht voor spe-
ciale prijzen voor grote partijen honing in fla-
cons b.v. ten behoeve van propagandamark-
ten of wederverkoop.

NIEUWJAARSWOORD

In deze tijden van depressie, waarin werkeloosheid en "inleveren" het tijdsbeeld beheersen, is voor velen de verleiding groot om "met de wolven in het bos mee te gaan huilen". Hoewel die teneur ook in vele dagbladen wordt aangetroffen, zullen we ons in de imkerij daar niet aan bezondigen. Het zijn juist de positief ingestelde en constructief denkende mensen, die ons weer uit die depressie zullen moeten halen. Blijven we in dit verband dicht bij huis, dan ontkomen we er niet aan de naam van drs. A. DE RUIJTER te noemen, die een wereldprimeur behaalde door zijn in wezen eenvoudige ontdekking, nl. dat de gevreesde Varroa-mijt bestreden kan worden door tabaks-rook, waarin de aanwezige nicotine het fatale medium schijnt te zijn. We willen dan ook niet nalaten hulde te brengen aan deze jonge wetenschapper van de Proefbijenstand. Zijn ontdekking kwam juist op tijd, want de eerste "Varroa's" hebben inmiddels de Duitse grens in Luxemburg overschreden, zodat thans ook de Benelux als besmet gebied kan worden aangemerkt. Op 24 januari 1983 zullen in de Ziektebestrijdingscommissie van het Landbouwschap vermoedelijk de eerste harde maatregelen te dien aanzien worden genomen om nog voor het a.s. bijenseizoen in werking te worden gesteld.

Het verlies van grote hoeveelheden vliegbijen bij 2 à 3000 bijenvolken op het koolzaad heeft er toe geleid, dat in nauw overleg met de RIJP, de RBC en dhr. van 't Land de nodige maatregelen worden getroffen om herhaling van dergelijke calamiteiten te voorkomen. De ledenwinst in de Vereniging getuigt ervan, dat ondanks alle problemen de belangstelling voor de bijenteelt nog steeds stijgende is. De aanvragen voor informatie over de imkerij zijn soms nauwelijks te verwerken, een goede zaak in deze meer en meer milieubewust wordende tijden.

Het afgelopen jaar kwamen tengevolge van een eenvoudige prijsstijging plotseling onze bijenteeltcursussen in gevaar, doch dank zij snel ingrijpen kon dat weer ongedaan worden gemaakt. De commissie onderwijs liet zich hierdoor niet van de wijs brengen, integendeel, voor de toekomst staan er nieuwe interessante cursussen op stapel, zoals die voor koninginneteelt (ras- en produktieverbetering!), drachtplanten en ziektepreventie.

Onze Vereniging geeft als geheel een goed en stabiel beeld te zien. Een toenemend aantal deskundige leden buiten het bestuurlijke vlak ondersteunt vele activiteiten op daadwerkelijke wijze, zoals in de commissies Voorlichting en Publiciteit, Onderwijs, Koninginneteelt, Drachtplanten, en onze Juridische Commissie niet te vergeten. Ook ons visitekaartje, het "Groentje", mag in dit verband wel eens gememoreerd worden.

Tot slot wil ik gaarne de wens uitspreken dat we door gezamenlijke inspanning ook de komende jaren weer met veel élan en vertrouwen tegemoet mogen gaan. Voor 1983 een gezond bijen- en een goed honingjaar toegewenst!

J.J. Speelziek,
alg. voorzitter.



KOOLZAADGANGERS 1983 !

In verband met de grote bijensterfte tijdens de laatste koolzaadbloei lopen onderhandelingen met de directie van de RIJP, waarbij o.a. de volgende aspecten aan de orde zijn:

- ★ invoering van een contract, dat qua redactie is afgeleid van de jaarlijkse bestuivingsregeling van het LBS (model-contract);
- ★ een vroegtijdige planning en toewijzing van standplaatsen voor bijenvolken, waardoor zelfstandig plaatsen mogelijk is, e.e.a. provinciegewijs i.v.m. mogelijke besmettingsgevaars;
- ★ publicatie hiervan, zo mogelijk voorzien van ingetekende plattegronden in de bijenteeltperiodieken, c.q. aan de afdelingen;
- ★ een telefoonbeantwoordingsapparaat bij de toezichthouder, zodat ingesproken actueel bijennieuws voor iedere koolzaadganger toegankelijk is;

Omtrent de twijfelachtige betrouwbaarheid van MCPA, MCPP en Nexagan zijn nadere onderzoeken gaande, o.a. bij de RBC.

Ondanks alle preventieve maatregelen zal toch een schaderapportagesysteem tijdig in het Groentje bekend worden gemaakt.

Hoewel er alle begrip voor is om zo snel mogelijk tot resultaten te komen moet bedacht worden, dat (de Belgen buiten beschouwing latende) onze Vereniging het niet alleen voor het zeggen heeft, maar dat er nog een viertal bijenteeltorganisaties werkzaam zijn, die een woordje meespreken ! Bovendien heeft de RBC met het oog op de bestrijding van besmettelijke ziekten een sterke stem in het plaatsingsbeleid.

Het is nu eenmaal onmogelijk om alle belanghebben-

den, die elk voor zich ook hun dagelijks werk hebben, enkele malen "even" bijeen te roepen; **niettemin heeft onze Vereniging in deze kwestie het voortouw genomen.**

In januari 1983 vinden nog gesprekken plaats met de RIJP, het LBS en de RBC, zodat we de a.s. koolzaadperiode hopelijk met meer vertrouwen tegemoet kunnen zien.

In de volgende Groentjes zullen we uitvoerig op de resultaten van een en ander terugkomen.

Secretariaat VBBN

VARROA NU OOK IN NOORD-ITALIË

Begin oktober 1982 hebben twee Italianen, afkomstig uit de regio Lombardia (N.-Italië) een stage van twee weken doorgebracht bij ons FAO-project, ten einde zich wat nader te informeren omtrent de Varroa, die in 1981 in Italië officieel geconstateerd is. Eén van hen, dr. Angelo Sommaruga, werkt als bijendeskundige bij het Ministerie van Landbouw in Noordwest-Italië. Halverwege november ontving ik van dr. Sommaruga een brief waarin hij meedeelde, dat hij in verschillende kasten in de regio Lazio Varroa had aangetroffen. Waarschijnlijk heeft hij, na terugkomst in Italië, eens goed gezocht naar Varroa, en niet zonder resultaat. Hij vermoedt dat de Varroa ook

in andere delen van N.-Italië doorgedrongen is. Daar kan ik het volledig mee eens zijn. **Tot nu toe is het nog altijd zo geweest, dat men na een eerste detectie, al spoedig op andere plaatsen infectiehaarden heeft kunnen vinden.** Dat lijkt ook in Italië waarschijnlijk.

Hoe lang nog, voordat Nederland aan de beurt is? Het zou volgens mij zinvol zijn op verschillende plaatsen in Nederland een **Folbex-behandeling** uit te voeren en te kijken of Varroa aanwezig is. **Wintermul-onderzoek is geen gevoelige detectietechniek.**

G.J. Ormel, c/o Pnud, BP 863, Tunis, Tunesië.

Bovenstaande gegevens en conclusies blijven uiteraard voor rekening van de schrijver, maar zijn belangrijk genoeg om even bij stil te staan, te meer omdat de heer Ormel inmiddels een behoorlijke ervaring heeft met de Varroa.-RED.

Het RIJKSBIJENTEELTCONSULENTSCHAP verstrekt o.m. informatie over:

- ziektebestrijding bij bijen
- afwijkend gedrag van bijen
- reisverbod - vervoersbesluiten
- gezondheidsverklaringen

**ADRES: Tilburgseweg 32, 5081 NG
Hilvarenbeek, telefoon 013 - 42 58 88**



De ACACIA (Robinia Pseudoacacia). Nu een paar vergeten blaadjes aan witberijpte twijgen, maar over een poosje weer in een weelde van groen en bloemen, een lust voor het oog en voor de bijen.

SAMENSTELLING

BESTUREN EN COMMISSIES

V.B.B.N.

SECRETARIAAT EN BEDRIJF

Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP Wageningen, ☎ 08370-22733 (meerdere lijnen).

Alg. secretaresse:

Mevr. T.E.A. Rive-von Bönninghausen.

Directeur Handel:

J.A. Krabbenborg.

DAGELIJKS BESTUUR

J.J. Speelziek (alg.vz.), Blériotstraat 20, 7395 MN Teuge, ☎ 05763-673.

C. Pater Jzn.

Drs P.C. Muntjewerf.

E. Meijberg.

HOOFDBESTUUR

Groningen: R.H. Geskes, Albert Schweitzerplantsoen 13, 9301 HA RODEN, ☎ 05908-19699.

Friesland: A. van Lavier, Buttinga 16, 8431 VV OOSTERWOLDE, ☎ 05160-2636.

Drente: E.Meijberg, Zijtak 28, 7874 TP ODOORNERVEEN, ☎ 05919-2208.

Overijssel-West: A.H. Hartman, Beukenallee 15, 8019 BA ZWOLLE, ☎ 05200-18867.

Overijssel-Oost: T.A. Visch, Aaftinksweg 8, 7481 VV HAAKSBERGEN.

Graafschap en Lijmers: Mevr. J. Brussen-Jansen, Stuijvenweg 1, 7025 DM HALLE, ☎ 08343-338.

Veluwe: J.E. Kleinmeijer, Jhr. Ned. v. Rosenthalweg 40, 6862 ZW OOSTERBEEK, ☎ 085-333828.

Betuwe: Mevr. A. van Adel-van Rossum, A.v. Denlenstraat 8, 4024 JB ECK EN WIEL, ☎ 03449-1458.

Utrecht: C. Pater Jzn., Achterdijk 22, 3981 HB BUNNIK, ☎ 03405-1305.

Noord-Holland: Drs. P.C. Muntjewerf, Nekkerweg 66b, 1461 LE ZUID-OOST BEEMSTER, ☎ 02990-23461.

Zuid-Holland: Drs. Th. Weijman, H. Swarthplantsoen 23, 2394 XC HAZERSWOUDE-R, ☎ 01714-2606.

Zeeland: J. Fluyt, St. Domusstraat 23, 4301 CM ZIERIKZEE, ☎ 01110-3515/3316.

Noord-Brabant: W.H. de Lange, Zagerstraat 25, 5694 AT BREUGEL, ☎ 04990-76187.

Limburg: G. Bruls, Stationsstraat 54, 6365 CK SCHINNEN, ☎ 04493-1255.

ERELEDEN

Mr. L.R.J. Ridder v. Rappard (erevz.), W. Assink, R.P. Groenveld, ir. J.A.F.M. Mommers, W.H. v. Mourik, Prud. de Bruyne, A. Vink.

HOOFDREDACTEUR MAANDSCHRIFT

Chr. Maillie, Lintelostraat 16, 7203 CV ZUTPHEN, ☎ 05750-15985.

ACCOUNTANT

Belastingadviesbureau B. van der Velden, Verlaat 11, 3901 RD VEENENDAAL, ☎ 08385-11173.

OVERKOEPELENDE ORGANISATIES

Landbouwschap, afd Bijenteelt;

Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland;

Stichting Proefbijenstand "Ambrosiushoeve":

J.J. Speelziek (vz.) (plv. W.H. de Lange); J. Fluyt (plv. A.H. Hartman); C. Pater Jzn. (plv. J.E. Kleinmeijer), drs. P.C. Muntjewerf (plv. M.W. van der Meulen); mevr. T.E.A. Rive, adviseur.

Bestrijdingsmiddelencommissie LBS:

A.H. Hartman.

Bestrijdingsmiddelencommissie van de afd. Bijenteelt van het LBS:

A.H. Hartman, J. Smit.

Ziektebestrijdingscommissie van de afd. Bijenteelt van het LBS:

J.J. Speelziek (vz.). M.W. van der Meulen, mevr. J.M. van Heest-Verloop, adviseur: drs. J. Beetsma, mevr. T.E.A. Rive.

Contactcommissie Tuinbouw-Bijenteelt van het LBS:

C. Pater Jzn, mevr. T.E.A. Rive, adviseur.

COMMISSIES BINNEN DE VERENIGING

Bibliotheekcommissie:

Drs. J. Beetsma, T.A. Visch.

Coördinator afd. Handel:

E. Meijberg.

Commissie Honing:

C. Pater Jzn (vz.), J. Hertsig, drs. J.D. Kerkvliet, ir. J.J. Pettinga, mevr. M.H. Teernstra, mevr. T.E.A. Rive.

Juridische commissie:

Mr. P.D. den Bruigom, mr. K.J. Farwerck.

Adviescommissie inz. Statuten en Algemeen

Reglement:

Mr. P.D. den Bruigom, E. Meijberg.

Commissie Koninginneteelt:

T.A. Visch (vz.), R.H. Geskes, mevr. T.E.A. Rive, ir. J. de Ruiter, B. de Smit, C. Roelen (NCB), dr. H.H.W. Velthuis, ir. J.J. Pettinga, M. Bijnen (LLTB).

Commissie Onderwijs:

C. Pater Jzn (vz.), mevr. J.M. v. Heest-Verloop, mevr. T.E.A. Rive, J.Th.M. Ruven, ir. J.J. Pettinga, adviseur.

Commissie van Redactie:

Chr. Maillie (vz.), mevr. T.E.A. Rive, J.A. Zoet.

Commissie externe Voorlichting en Publiciteit:

Drs. P.C. Muntjewerf (vz.), H. Jongerius, mevr. T.E.A. Rive, E.P.J. Seppen, F.J. Sikkes, B.J. Trip, G.E. Vries, ir. G. Voogt.

Drachtplantencommissie:

Mevr. J. Brussen-Jansen (vz.), M.W. v.d. Meulen,
mevr. T.E.A. Rive.

CONSULENTSCHAP VOOR DE BIJENTEELT

AANVRAAG GEZONDHEIDSVRKLARING 1983

In het juli-augustusnummer van het Groentje heeft een oproep van het Consulentenschap voor de Bijenteelt gestaan om gezondheidsverklaringen vóór 15 september 1982 aan te vragen. Naar de hoeveelheid aanvragen te oordelen zijn veel imkers er nog niet toe gekomen om de aanvraag op te sturen naar Hilvarenbeek. Wij raden u aan dit alsnog te doen en te zorgen dat **uiterlijk 1 maart 1983** de aanvragen in ons bezit zijn. De aanvraag moet **schriftelijk** worden ingediend bij het **Consulentenschap voor de Bijenteelt, Tilburgseweg 32, 5081 NG Hilvarenbeek**. De aanvraag dient de **naam**, het **adres** en het **postcode-nummer** van de imker te vermelden en het **aantal bijenvolken** waarmee gereisd wordt. Degenen, van wie we de aanvraag ná 1 maart ontvangen, lopen het risico dat de verklaring niet op tijd in hun bezit is.

Of u bij het reizen een gezondheidsverklaring nodig heeft, kunt u lezen in het Groentje van september 1981, blz. 184-185. Zorg ervoor dat u de gezondheidsverklaring bij u hebt, als u met de bijen gaat reizen. Als u zelf de bijen niet wegbrengt, zorg dan dat de verklaring in het bezit is van degene(n) die het transport verzorg(t)en. De A.I.D. (Algemene Inspectie Dienst) eist dat de verklaring tijdens de reis getoond kan worden. Enkele imkers weten uit ervaring wat het betekent als de verklaring niet getoond kan worden. Vergeet ook niet dat op de bijenkasten, waarin het vervoer plaatsvindt, de naam en het adres van de eigenaar van de bijen duidelijk leesbaar en onuitwisbaar moet zijn vermeld. **Dit is voorschrift!**

Ons is gebleken, dat er onduidelijkheden en misverstanden bestaan omtrent de omvang van de monsternamen voor acariose en de praktische betekenis van de gezondheidsverklaringen. Om aan deze misverstanden een einde te maken het volgende. De gezondheidsverklaring die is afgegeven door of namens de Rijksbijenteeltconsulent, houdt in dat de zending naar **zijn oordeel** vrij is zowel van de tracheemijtziekte (acariose) als van besmetting met de mijt *Varroa jacobsoni* Oudemans (varroatose).

In de praktijk betekent dit dat de gezondheidsverklaringen in het voorjaar worden afgegeven op grond van de feiten die de Rijksbijenteeltconsulent op dat moment heeft. Dit betekent dat een gezondheidsverklaring géén keiharde garantie is dat een volk absoluut vrij is van acariose en varroatose.

Zo'n keihard bewijs is nl. nooit te geven omdat:

- de monsternamen een steekproef is. Het is nl. niet mogelijk om het volk in zijn geheel te onderzoeken. Het monster dat genomen wordt, kan dan ook niet absoluut, maar wel een grote mate van zekerheid geven;
- het praktisch niet uitvoerbaar is om elk jaar elk bijenvolk dat een verklaring nodig heeft te bemonsteren. Het streven bij de bemonstering is om een volledig beeld te krijgen van het voorkomen van de ziektes;
- voor het onderzoek naar de acariose geldt dat, om praktische redenen, het niet anders kan dan dat het nakijken van de monsters over het gehele jaar verspreid wordt. Dit betekent dat er bij het nakijken prioriteiten gesteld moeten worden; dit kan tot gevolg hebben, dat sommige uitslagen een tijd op zich laten wachten. M.a.w. het monsternemen moet in korte perioden in voor- en najaar plaatsvinden, terwijl het onderzoek geruime tijd in beslag neemt.

U ziet, dat ook op dit punt in de bijenteelt geen absolute garantie gegeven kan worden. Er wordt echter naar gestreefd om - door intensieve monsternamen (circa 5000 monsters per jaar) - het plaatje van acariose en varroatose, zoals dat in Nederland voorkomt, zo volledig mogelijk te houden. We kunnen dan ook stellen, dat de gezondheidsverklaringen een grote zekerheid geven, dat naar bepaalde gebieden alléén gezonde bijenvolken gaan.

Ir. J.J. Pettinga

VAN IMKER TOT IMKER

De bijen nu

Er valt momenteel niet veel te beleven in de stal. U heeft voldoende suiker gevoerd en gelet op het schitterende weer in september zal er ook nog flink wat nectar en stuifmeel zijn verzameld. Vooral het laatste is belangrijk om het komend voorjaar met gezonde, sterke volken aan de slag te kunnen gaan. Ik hoop niet dat u door het mooie weer te lang heeft gewacht met afvoeren, want duidelijk was half september bij de laatste controle al te zien dat de bolvorm van de tros hecht was, ondanks het fraaie weer. Trouwens, reeds op 23 september kwam de temperatuur in een groot deel van het land dicht bij het vriespunt en op enkele plaatsen vroor het voor de eerste maal dat seizoen.

Ik stel me voor in deze rubriek regelmatig verslag te doen van een volk in de achtertuin. Het is ingewinterd op 2 broedkamers met in de onderbak 8 uitgebouwde raten. Op één broedkamer inwinteren is wel mogelijk, maar u loopt een extra risico. Want wat is het geval. Als u rond 20 september heeft afgevoerd is er nog broed aanwezig en in verband hiermee zal

het wintervoer in de breedte worden opgeslagen met slechts een beperkt deel voer boven het broed. In een normaal Hollands wintertje komen perioden met zacht weer veelvuldig voor, die de bijen in staat stellen voedsel uit de zijraten aan elkaar door te geven. Het voedsel blijft bereikbaar. In een strenge winter echter kunnen de bijen geen zijwaartse uitstapjes maken en volgen het voedsel omhoog. Duurt de koudeperiode lang dan raakt deze voorraad uitgeput en treffen we in het voorjaar een dood - verhongerd-volk aan met voldoende voedsel op enkele centimeters afstand. Uiteraard gaat dit slechts ten dele op als u overwintert op diepere raten dan het gebruikelijke model.

Ik wilde eens slim zijn en beschimmelde raten in de onderbak voorkomen. Dit dacht ik te bereiken door onder de broedkamer een lege honingkamer te plaatsen, maar zie, de winter was zacht en het voorjaar vroeg. Toen ik half april het volk openmaakte was onder de middelste raten reeds een stuk nieuwbouw aanwezig en belegd! Met pijn in het hart heb ik het weggebroken. Het was een goeie leer.

Normaliter laat ik in de onderbak 6 raten, maar tijdens de laatste inspectie waren nog 12 belegde raten aanwezig: in de onderbak 5 en de rest in de bovenste kamer, met in de buitenste raten alleen wat gesloten broed en zeer veel nectar, hoofdzakelijk van de *Symphoricarpos*.

Toch waren er ook volken met slechts 5 en 6 belegde raten. Zoiets wordt genoteerd in de kolom "opmerkingen" en wordt betrokken bij een toekomstig vergelijk in verband met koninginnetsteelt.

Nu we het toch over de koningin hebben, het komt regelmatig voor tijdens de eerste inspectie in het voorjaar, dat bultbroed wordt aangetroffen afkomstig van eierleggende werkbijen of van een darrebroedig moertje. In het najaar leek alles toch in orde, zodat we ons afvragen, wat hier gebeurd kan zijn.

Het is heel goed mogelijk dat bij de laatste inspectie de koningin is verongelukt, zodat de bijen op het nog aanwezige broed koninginncellen - in dit geval redcellen - hebben aangezet. Een andere mogelijkheid is een zogenaamde stille moerswisseling.

Algemeen wordt aangenomen dat de bijen een defect bij de koningin opmerken, waarna een eitje, bestemd om werkbij te worden, tijdens de aanwezigheid van de oude koningin wordt voorbestemd uit te groeien tot de opvolgster. Het lijkt vreemd dat juist in een periode als er bijna geen broed meer aanwezig is, dit gebrek voor de bijen aan het licht treedt.

We weten dat koninginnen een gecompliceerde stof (feromoon) afscheiden, die het de bijen duidelijk maakt dat ZE nog aanwezig is. Deze signaalstof, het is al eerder ter sprake gekomen, onderdrukt de ovarieñontwikkeling bij de werkbijen en het aanzetten van zowel red- als zwermcellen INDIEN HET IN VOLDOENDE MATE AANWEZIG IS.

Ervan uitgaande dat een koningin die in de winter-

maanden bijna geen eitjes afzet ook weinig koninginestof produceert, verklaart de neiging van de bijen om juist dan te zorgen voor een opvolgster of, omgezet in bijentaal, "te zorgen voor aanvulling op een tekort aan koninginestof"! De tijd van het jaar waarin deze aflossing van de wacht plaatsvindt - er zijn geen geslachtsrijpe darren aanwezig - doet ons tijdens de eerste inspectie tot de onaangename ontdekking komen dat we een darrebroedige moeder bezitten.

Hoe in deze gevallen te handelen? Daar zullen we het een volgende keer over hebben.

Ko Zoet

ENQUÊTE GROENTJE

Om enig inzicht te verkrijgen in de meningen over het Groentje houdt de redactie af en toe een peiling onder de lezers. Dit keer waren het de deelnemers aan de Algemene Vergadering op 3 april 1982, die een vragenformulier kregen uitgereikt, dat door ongeveer 60 van hen werd ingevuld. De resultaten (in procenten) willen we u niet onthouden, al moeten deze, evenals bij elke enquête, wel met een korreltje zout genomen worden. Bovendien spelen een aantal niet te miskennen bezwaren daarbij een rol, zoals de vrij onduidelijke vraagstelling, het gebrek aan een rustig moment voor het invullen enz. Niettemin valt er wel iets uit op te maken, ook al kan het aanbod de vraag niet altijd dekken, en is en blijft het Maandschrift nu eenmaal een verenigingsorgaan, dat voor elk wat wils dient te bieden.

	goed	matig/zwak
Algemene indruk:	78	20 2
Rubrieken:		
Sprokkelwaar	75	25
Nieuws vanuit het Bijenhuis	74	26
Van imker tot imker	71	29
De lezer schrijft	68	32
Raamwerk	64	36
Oogst en dracht	63	37
Geknipt voor U	62	38
Bijenteelt in (buitenland)	61	39
Bijen-limerick	57	42
Wie? Wat? Waar?	51	49
Bijenfolklore	47	53
Met het Groentje op reis	45	55
De bij in de filatelie	43	56
Hoeveelheid stof:	goed	te veel te weinig
Drachtplanten	63	37
Literatuur	59	41
Nieuws uit het buitenland	57	43
Historie/Folklore	56	44
Biologie	52	48
Reisverslagen	50	50
Aktie in de regio	45	55
Koninginnetsteelt	39	62
Bedrijfsmethoden	32	68
Praktijkervaringen	32	68



TIP VAN DE MAAND

Drs. J.D. Kerkvliet (Haarlem) vroeg onlangs hoe het nu eigenlijk zit met de uitspraak van de woorden propolis en nosema. De een zegt própolis en nósema, de ander propólis en noséma. Op zichzelf is daar geen bezwaar tegen, maar het werkt wel wat verwarrend. Evenals bij de kwestie mellifica en mellifera (Groentje 4/1982, 105) ontbreekt een afdoend antwoord. Het enige dat er ook nu weer op zit is te rade gaan bij de oude grondtalen Latijn en Grieks.

Propolis. Hiermee komen we in het Latijn niet veel verder dan tot propola (marskramer) en dat lijkt niet direct van toepassing. Beter in de richting is het Griekse própolis (tempeldienaar/-es, priester/-es), waarbij dan aan het verbranden van balsemhars gedacht kan worden in de zin van wierook. Helemaal bevredigend is dit echter niet, zodat we verder zoeken en dan terecht komen bij pólis (burcht, stad, staat, land, volk) en pró (als voorvoegsel: ter bescherming of verdediging van). Volgens beide aangevoegde woorden wordt nu het begrip, zoals we dat in de imkerij kennen, beter gedekt. Persoonlijk geven we dan de voorkeur aan de uitspraak própolis. Maar waarom moet er eigenlijk een vreemde naam gebruikt worden als er zoveel goede alternatieven zijn: voor-, kleef-, kit-, balsem-, stop-, maagden- en bijenhars (of -was)?

Nosema. De woordverklaring van deze term is gemakkelijker, maar die voor de uitspraak veel lastiger. Toen prof. dr. Enoch Zander deze beruchte darmparasiet in 1906 voor het eerst ontdekte (iets wat de Engelsen Porter en Fantham hem in 1911 ten onrechte betwistten) noemde hij de ziekte die door dit eencellige diertje (protozoön) wordt veroorzaakt eenvoudig "de bijenziekte van/ontdekt door Zander" of "nosema apis zanderi". Het Griekse apis (honingbij) is bekend en zijn naam gaf Zander de gebruikelijke Latijnse vervoeging mee. In het Grieks is nosema een afleiding (onzijdige vorm) van nósos (ziekte, lijden) met het accent op de o, dus nósema. Geen kou aan de lucht, maar zo is het niet. De e wordt uitgesproken als in berg en als in apen, zodat de juiste benaming nóséma in ons spraakgebruik wel de nodige moeilijkheden kan opleveren. Probeer het maar eens, dan blijkt de è na herhaalde oefening toch weer te klinken als in nósema of zelfs over te slaan in noséma. De laatste uitspraak is weliswaar onjuist, maar heeft vanwege het levendige karakter duidelijk onze voorkeur en dan zonder de gebruikelijke hoofdletter N.

Chris Maillie

Naar aanleiding van de eerste "Tip van de Maand" in het Groentje 10/1982, p.261, deelde de heer N. Meboer uit Apeldoorn de heer Speelziek het volgende mee.

Hij gebruikt al sinds lang een oude koelkast, een staand model, circa 2 x de grootte van een tafelmiddel, voor het dekrystalliseren van honing.

Voor het in bedrijf stellen gebruikt hij een in de koelkast ingebouwde miniverwarmer (merk Inventum, de thermette HM 3). De miniverwarmer bezit een vijftal standen, kan met een ingebouwde thermostat op de gewenste temperatuur worden ingesteld en wordt o.a. gebruikt voor het op temperatuur houden (vorstvrij houden) van kleinere ruimten, zoals t.b.v. tropische vogels en bepaalde planten.

Het voordeel van een dergelijk apparaat is, dat deze alleen warmte levert als de temperatuur daalt beneden het gewenste peil en daardoor economischer werkt dan een lamp van x Watt, waarvan de sterkte met zorg moet worden uitgetoetst (met een mini-max-temperatuurmeter).



NIEUWS
VAN DE
I.B.R.A.

Nieuwe uitgaven sinds de vorige opgave, Groentje 6/1982, 166:

- M 110 Dr. L.A.F. Heath (Plymouth Polytechnic, Devon, UK): Development of chalk brood in a honeybee colony & Chalk brood pathogens; overdr. uit Bee World 3/1982 m. uitgebr. lit. lijst; prijs £ 1,15 franco.
- Dr. W. Drescher & Dr. E. Crane: Technical cooperation activities - Beekeeping, a directory and guide; uitg. i.s.m. de GTZ, BRD; geïll., 172 p.; £ 9,10 fr.
- L 17 Directory of institutions in developing countries known to be concerned with apiculture; £ 11,00 fr.
- L 18 Directory of suppliers of beekeeping equipment, world-wide; £ 11,00 fr.
- Microfiche index to "Apicultural Abstracts", 1973 tot 1981; £ 30,00 fr.

Over het eerste onderwerp schreef J.P. Kaas in het vorige nummer. De tweede en derde uitgave betreffen informatie over projecten en instanties m.b.t. de bijenteelt in ontwikkelingslanden. Het vierde werkje omvat een gedetailleerde omschrijving van 265 commerciële bedrijven op het gebied van de imkerij in 40 landen. De vijfde uitgave tenslotte bestaat uit de complete inhoud van het bekende "tijdschrift" over de genoemde jaren op microfilm; een aardige bijzonderheid is dat tot medio 1982 (!) en vanaf 1973 op deze wijze niet minder dan 11961 artikelen over bijen en bijenteelt werden geregistreerd.



EEG - SUIKERSUBSIDIE IN 1982

In Nederland is in 1982 voor 65.845 bijenvolken gebruik gemaakt van de EEG-subsidieregeling, welke volledig werd aangewend voor de aankoop van suiker voor bijenvoeding tegen gereduceerde prijs. Aldus een mededeling van het Landbouwschap aan de COPA te Brussel, werkgroep Honing.

STREVEN NAAR ÉÉN IMKERSBLAD MISLUKT

Tijdens de Imkersdag in 1980 te Eck en Wiel vond er een geanimeerd gesprek plaats tussen de redacteurs van ons maandblad en dat van de zuidelijke bonden, samen met o.m. de heer C. Roelen, voorzitter van de NCB, en ondergetekende. Men was het er over eens, dat het hoog tijd werd om te komen tot de uitgave van één gezamenlijk imkersblad, hetgeen aanmerkelijk efficiënter en uiteraard ook kostenbesparend zou werken.

Het gevolg van dit positieve gesprek was, dat korte tijd nadien door het bestuur van de "Stichting Bedrijfsraad voor de Bijenhouderij in Nederland" de beslissing werd genomen tot het instellen van een commissie om het beoogde doel, zo mogelijk per 1 januari 1983, te doen verwezenlijken.

Als gevolg hiervan vond op 2 oktober 1981 een oriënterend gesprek plaats tussen de heren Chr. Maillie (red. Groentje) en P.A.M. van Dongen (red. periodiek zuidelijke bonden). Het resultaat was boven verwachting, beide redacteurs bepleitten na een uitvoerige gedachtenwisseling een spoedig en geheel samengaan, waarbij hunnerzijds een harmonische samenwerking in het vooruitzicht werd gesteld.

De ingestelde commissie kwam driemaal bijeen om de mogelijkheden tot samengaan serieus te onderzoeken. Het eindresultaat was, dat met de grootste partner, de NCB (ca. 1800 leden), het beoogde doel zonder meer haalbaar bleek te zijn, de LLTB (ca. 900 leden) had nog enige bedenkingen omtrent het kostenaspect van een "dikker" maandblad, doch was toch bereid het spoor van de NCB te volgen. Met de ABTB (ca. 300 leden) was dat helaas anders gesteld. Het bestuur van deze vereniging achtte het behoud van de eigen identiteit van overwegend belang, vond het kostenaspect bezwaarlijk en zag verder overleg over een samengaan als weinig zinvol.

Hierna werd het overleg in genoemde commissie, dat overigens in een goede harmonie verliep, afgebroken. Wij betreuren de houding van de ABTB ten zeerste, te meer waar zij als kleinste groep een goede en zinvolle ontwikkeling blokkeerde. Het streven

om tot één nationaal imkersblad te komen is daardoor, hoe spijtig ook, voorlopig van de baan.

J.J. Speelziek,
alg. voorz. VBBN.

DE BIJENBIBLIOTHEEK

In de algemene vergadering van mei 1935 werd besloten de bibliotheek van de VBBN te verplaatsen van het oude Bijenhuis naar de Landbouwhogeschool in Wageningen onder voorwaarde dat de collectie eigendom van de vereniging zou blijven. Sinds eind 1936 is de bibliotheek daadwerkelijk gehuisvest in de centrale bibliotheek van de L.H. Afspraken betreffende de verzorging van deze bibliotheek zijn helaas nooit schriftelijk vastgelegd.

In 1938 werd een catalogus samengesteld door onze bibliothecaris dhr. L.J. van Rhijn. Uit de catalogus van 1946 valt op te maken dat de toenmalige bibliothecaris van de centrale bibliotheek der L.H., dhr. H.N. Kooiman, optrad als bibliothecaris voor de vereniging.

In 1961 is enkele malen getracht om tot afspraken over de plaats, het eigendom en het beheer van de collectie te komen tussen de L.H. en onze vereniging. Helaas kon er geen overeenstemming worden bereikt. De technische verzorging van boeken en tijdschriften bleef achterwege en na 1961 werd de collectie ook niet meer aangevuld.

In 1973 werd door de heren drs. J. Beetsma, Lucas, H.G. Maagendans, prof. J. de Wilde en van Wijk, geïnformeerd naar de mogelijkheid de bijenbibliotheek in haar geheel over te plaatsen naar de bibliotheek aan de Binnenhaven (Laboratorium voor Entomologie). Tussen 1974 en 1976 zijn er een aantal gesprekken gevoerd met de bibliothecaris van de Hoofdbibliotheek, de heer G.G. van Wijk. De opvattingen van beide partijen bleken toen lijnrecht tegenover elkaar te staan.

Toen in 1980 een nieuwe Bibliotheekcommissie werd benoemd kreeg deze als opdracht van het Hoofdbestuur mee: De patstelling doorbreken en een goede bijenbibliotheek opzetten. De gedachten gingen daarbij uit naar het onderbrengen van onze collectie in het Bijenhuis, het achterstallig bind- en catalogiseerwerk te laten verrichten en de collectie "up to date" te maken.

Na een eerste gesprek met een aantal deskundigen kwam de commissie alras tot het inzicht dat een goed beheer en voldoende uitleencapaciteit van een eigen bibliotheek zou leiden tot zeer hoge kosten. Bovendien was het terughalen van onze collectie uit de L.H.-bibliotheek een niet zo eenvoudige zaak i.v.m. de kosten die in rekening zouden worden gebracht voor beheer, opslag enz.

Na een tweetal uitvoerige gesprekken met de bibliothecaris van de L.H., de heer G.G. van Wijk, bleek ons dat de doelstellingen van onze vereniging en van de L.H. toch niet zo ver uit elkaar lagen. Slechts één probleem bleef uiteindelijk over: de vereniging wilde

doorgaan met het in eeuwigdurend bruikleen afstaan van haar collectie, terwijl de L.H. alleen dan bind-, catalogiseerwerk en uitleenfaciliteiten wilde verlenen, wanneer de boeken en tijdschriften het eigendom van de L.H. waren.

Om 2 redenen wilden wij een overeenkomst op basis van een eeuwigdurend bruikleen voortzetten:

1. De collectie van de vereniging vertegenwoordigt een zekere waarde.
2. Bij periodieke schifting van het boekenbestand op de L.H. zouden onze boeken niet aan de handel verkocht mogen worden.

Ten aanzien van punt één valt op te merken dat het uitvoeren van achterstallig bind- en catalogiseerwerk ongeveer f 15.000 zal kosten, terwijl de waarde van de collectie volgens een geraadpleegde vakman-bibliothecaris, de heer de Bruyn, f 5.000 bedraagt. Hoewel een aantal personen binnen onze vereniging de collectiewaarde 3 à 4 maal hoger meenden te kunnen schatten, vond de commissie overdracht van de bibliotheek aan de L.H. geen onoverkomelijk struikelblok meer.

Voor wat betreft het tweede punt heeft de L.H. toegezegd boeken die uit de collectie verwijderd worden terug te zullen geven aan de vereniging.

De Bibliotheekcommissie acht zich gelukkig met het bereikte resultaat en dankt de heren van Wijk en Lucas van de centrale bibliotheek voor hun aandeel in het overleg en het College van Bestuur van de L.H. voor het op zich nemen van de financiële consequenties. De Bibliotheekcommissie zal zo spoedig mogelijk aanvangen met het op peil brengen van de collectie.

De overeenkomst van de L.H. luidt als volgt:

De Vereniging schenkt aan de Landbouwhogeschool de literatuurcollectie, die sinds 1936 als aparte collectie in de Centrale Bibliotheek is ondergebracht. De collectie zal worden opgenomen in de Centrale Bibliotheek. Indien echter blijkt dat materiaal volgens het oordeel van de bibliothecaris niet voor opname in aanmerking komt, zal dat door de Vereniging worden teruggenomen.

Het door de Landbouwhogeschool te aanvaarden materiaal zal worden opgenomen in de geautomatiseerde catalogus van het landbouwkundig bibliotheeknetwerk van de Landbouwhogeschool en instellingen van landbouwkundig onderzoek. Het nodige bindwerk zal door de Landbouwhogeschool worden verzorgd.

De reeds lopende abonnementen worden voor rekening van de Landbouwhogeschool voortgezet. De door de Vereniging te ontvangen gratis ruitjdschriften zullen om niet aan de Landbouwhogeschool worden overgedragen, tot een maximum van 12 exemplaren per tijdschrift.

In eerste aanleg zal het materiaal worden ondergebracht in de open bibliotheek van het Plantenziektenkundig Centrum, Binnenhaven 8, het magazijn van de Centrale Bibliotheek en in de afdeling Speciale Collecties, een en ander ter beoordeling van de bibliothecaris van de Landbouwhogeschool.

De Landbouwhogeschool neemt op zich om binnen drie jaar na heden een catalogus te produceren over de over het onderwerp bijenteelt beschikbare literatuur. Hierin zal worden opgenomen de literatuur uit de collectie van de Vereniging alsmede de overige, binnen het landbouwkundig bibliotheeknetwerk beschikbare literatuur over dit onderwerp.

Aanvullingen op deze catalogus zullen door de Landbouwhogeschool aan de Vereniging worden doorgegeven.

Voor wat betreft de beschikbaarheid van het materiaal zullen de regels gelden die de bibliotheek in het algemeen hanteert voor het gebruik van haar collecties binnen en buiten de Landbouwhogeschool.

De Vereniging zal op advies van haar bibliotheekcommissie boeken op de hiervoor genoemde voorwaarden blijven schenken aan de Landbouwhogeschool. De Landbouwhogeschool zal boeken en tijdschriften over de bijenteelt die zij uit haar collectie verwijderd, schenken aan de Vereniging. De uitvoering van deze overeenkomst wordt in handen gelegd van drs. J. Beetsma van de vakgroep Entomologie van de Landbouwhogeschool en de bibliothecaris van het Plantenziektenkundig Centrum en de bibliotheekcommissie van de Vereniging.

Graag willen wij op de leden van de VBBN een beroep doen om mee te helpen bij het op peil brengen van de BIJENBIBLIOTHEEK. Het gaat hierbij vooral om boeken/tijdschriften die na 1961 zijn verschenen. Wij rekenen op uw medewerking.

Namens de Bibliotheekcomm.,
T.A. Visch (voorz.).

VERSLAG HOOFDBESTUURSVERGADERING OP 20 NOVEMBER 1982 BIJENHUIS WAGENINGEN

Aanwezig: J.J. Speelziek (voorz.), mw. A. van Andel (1e gedeelte), G. Bruls, mw. J. Brussen, J. Fluyt, R.H. Geskes, J.E. Kleinmeijer, J.A. Krabbenborg, W.H. de Lange, A. van Lavieren, M.W. van der Meulen, E. Meijberg, C. Pater Jzn, mw. T.E.A. Rive, T.A. Visch, drs. Th. Weijman (toehoorder).

Afwezig: dhr. A.H. Hartman, drs. P.C. Muntjewerf.

Voorlopig financieel verslag

Na toelichting van Dagelijks Bestuur en dhr. Krabbenborg, en een uitgebreide discussie onder de H.B.leden, wordt tot de volgende wijzigingen besloten:

Premie Collectieve Bijenverzekering zal, evenals voorheen, voor 50% worden doorberekend op suiker en voor 50% op afd. Vereniging. Het batig saldo op suiker is een gevolg van: a. vermindering van vervoerskosten; b. rentevoordeel doordat het Ministerie in tegenstelling tot vorig jaar de E.E.G.-subsidie snel uitkeerde. Aan de Alg.Verg. zal worden voorgesteld het batig saldo 1982 in mindering op de suikerprijs 1983 te brengen. Niet-leden zullen 5 c. meer moeten betalen per kg suiker.

Exploitatie Onroerend Goed

Winst op onroerend goed mag nimmer gemaakt worden op afd. Handel, wel op derden. Alleen de werkelijke kosten zullen aan Handel worden berekend (dit werd in de voorjaarsvergadering ook reeds gesteld). Voor de komende vergadering zal dhr. Krabbenborg een vergelijking maken betreffende de door Handel en door Vereniging gebruikte m2 en de kosten per toeberkende m2.

Rente berekend door afd. Vereniging aan afd. Handel voor het geleende geld zal worden gebaseerd op de

rente die de R.P.S geeft op halfjaarlijkse beleggingen. In de begroting van afd. Vereniging zal hiermee rekening worden gehouden. In de overzichten zullen zo mogelijk de bedragen van de begroting tussen de kolommen worden gevoegd (verzoek hr. v.d. Meulen). Toelichting op kosten Imkersdag 1981-1982 zal op de komende vergadering worden gegeven (verzoek hr. Fluyt). Voorz.: Depotomzet moet worden gezien als universele service, dit behoeft niet winstgevend te zijn.

Samenvoegen van reserveringsfondsen

Dhr. v.d. Meulen zal een nader uitgewerkt voorstel maken. Comm. Wetenschappelijk Onderzoek wordt opgeheven.

Rapport Hr. Meijberg wordt uitvoerig besproken. Dhr. Meijberg voegt er aan toe dat uit zijn gesprek dd. maandag 15 november is gebleken, dat de goederenontvangst en magazijnfunctie niet bezet is. Een flinke jonge kracht (M.E.A.O.) zou hiervoor tijdelijk moeten worden aangetrokken. Tijdelijk omdat deze functie open moet blijven voor het geval dat dhr. Louwers weer aan het werk mag. Wellicht zullen verschuivingen binnen het personeel noodzakelijk zijn. Benoemen en ontslaan van personeel is een taak van het D.B mits dit binnen de begroting valt. Besloten wordt dat dhr. Muntjewerf, Meijberg en Weijman de concept-begroting, die dhr. Krabbenborg maakt voor Handel, zullen bekijken voor de komende H.B.-vergadering.

Inbrengen van ledenbestand in een computer

Mw. Rive geeft een toelichting. Besloten wordt dat de fa. Master de opdracht zal krijgen.

Voorstel D.B. betreffende de commissies.

I.p.v. verslagen zullen besluitenlijstjes worden gemaakt met actiepunten. Begrotingen moeten worden ingediend. Elke drie jaar worden de commissieleden opnieuw benoemd. Dit zal in het nieuwe H.R. worden opgenomen.

Nieuwe voorzitter Koninginneteeltcommissie

Dhr. Visch gaat akkoord met zijn benoeming.

Rondvraag

Dhr. Kleinmeijer geeft een verslag van de vergadering van de Stichting tot Behoud van de Ned. Bij dd. 6-11-1982. Stichting zet zich sterk af tegen V.B.B.N. en carnicateelt, helaas werd door het bestuur geen melding gemaakt van de brief dd. 8-3-1982, waarin onze Vereniging de hoop op een goede samenwerking uitspreekt.

Geacht Bestuur,

Uw kennisgeving van oprichting van de Stichting tot Behoud van de Nederlandse Bij hebben wij in goede orde ontvangen.

Met U zijn wij van mening, dat het behoud van onze inheemse bij van groot belang is, toch betreuren wij het dat U hiervoor een aparte stichting in het leven hebt geroepen. Graag hadden wij degenen, die zich voor deze doelstelling willen inzetten opgenomen in onze landelijke Koninginneteeltcommissie. Een uitspraak in deze richting werd tijdens onze laatste Algemene Vergadering reeds gedaan door ons Hoofdbestuur- en Koninginneteeltcommissielid, dhr. Visch. Bovendien werd onze Koninginneteeltcommissie indertijd

opgericht ten behoeve van instandhouding van de Nederlandse bij.

Helaas bleek er geen animo van de zijde van de imkers hiervoor te zijn, echter wel voor de carnica.

Wij hopen op een goede samenwerking en verwachten, dat het geplande gesprek van de heer Kuit met onze Algemeen voorzitter dhr. Speelziek en vice-voorzitter drs. Muntjewerf, zal leiden tot een afspraak voor verder contact.

Met vriendelijke groeten,
namens het Hoofdbestuur.

Hr. Meijberg: Het Ministerie dient doordrongen te worden van het belang van de bijenteelt voor de bestuiving.

Hr. Bruls: Kan in overleg met de R.I.J.P. worden afgesproken dat slechts wordt gespoten als er geen bijen staan?

Voorz.: Dit is niet mogelijk daar in verschillende periodes wordt ingezaaid.

Hr. Pater: Hoe kunnen wij bewerkstelligen dat de monsters die de R.B.C. neemt snel worden onderzocht?

Hr. Meijberg: We moeten bekijken of de bijen in de nieuwe Veewet kunnen worden ondergebracht.

Voorz.: Dit zal worden besproken in de Z.B.C. van het LBS.

Volgende vergadering: zaterdag 15 januari 1983, aanvang 9.30 u.

De jaarstukken zullen met een toelichting in het Groentje van februari worden gepubliceerd.

Om 16.30 sluit voorz. tenslotte de vergadering.

T.R.

NIUWE DRACHTPLANTENCOMMISSIE

Zoals in het november-nummer werd aangekondigd, heeft het Hoofdbestuur besloten een Drachtplantencommissie in te stellen. En hiervoor vragen wij uw aandacht, want deze commissie is er voor u en kan zonder u niet werken.

Het wordt echter geen gewone commissie, die veel gaat vergaderen en dan na verloop van tijd aanbevelingen gaat doen aan Hoofdbestuur of anderen. Op zichzelf zou daar wel een taak liggen, denk maar aan wetenschappelijk onderzoek en aan onderwijs en voorlichting, maar naar de mening van het H.B. gaat deze taak meer in de richting van Bedrijfsraad en Landbouwschap. In deze organen is overigens reeds enkele malen over dit onderwerp gesproken.

Wat wordt dan wel het doel van deze commissie? Het geven van voorlichting over en het bepleiten van het belang van het inrichten van een goede bijenweide is een taak voor alle imkers, en dus ook voor de afdelingen. Het verkrijgen van contacten met instanties en overheden blijkt echter vaak moeilijk. De commissie ziet het als haar taak om hierbij behulpzaam te zijn en daaraan richting te geven.

Op welke wijze kan deze taak worden verricht? De commissie is reeds bezig met het opzetten van een adressenbestand, maar heeft daarbij uw hulp nodig. Verschillende afdelingen hebben op het gebied van contacten met instanties en overheden, zowel goe-

de als slechte ervaringen opgedaan. Zij weten hoe moeizaam deze door eigen onwetendheid vaak tot stand komen. Toch zijn deze contacten van grote betekenis om het belang van drachtplanten in de groenvoorzieningen naar voren te brengen.

De commissie wil graag met de ervaringen van de één, een andere afdeling behulpzaam zijn met een goed advies, met het verstrekken van adressen en, als dat nodig is, met daadwerkelijke hulp bij het leggen van contacten en het bepleiten van belangen. Daarvoor is het allereerst nodig te beschikken over uw ervaringen, zowel goede als slechte.

Daarom de vraag aan afdelingsbesturen, en ook aan afzonderlijke leden, om uw ervaringen op papier te zetten en de moeilijkheden aan te geven die u ondervonden hebt, maar ook de goede resultaten die u geboekt hebt. Reacties gaarna aan: Drachtplantencommissie, p.a. Bijenhuis, Grintweg 273, 6704 AP WAGENINGEN.

De drachtplantencommissie zal regelmatig iets van zich laten horen over de door u verstrekte gegevens.

Namens de Drachtplantencommissie,
M.W. van der Meulen.

ERESPELDEN EN VERENIGINGSONDERSCHIEDINGEN

In 1982 werden weer erespelden en verenigingsonderscheidingen uitgereikt wegens een jarenlange actieve bestuursfunctie of een landurig lidmaatschap van de VBBN.

Het Hoofdbestuur wil deze leden langs deze weg nogmaals danken voor al hetgeen zij voor de Vereniging hebben gedaan.

- Afd. Beemster: D. van Bergen.
- Afd. Beilen: H. Wijma.
- Afd. Bergum: dhr. Hartman.
- Afd. Boskoop: dhr. Metselaar.
- Afd. Brummen: J. Hamer, J.J. Nieuwland, J. Pas, B.J. Tjiman.
- Afd. Bunnik-Houten: mw. E.S.C. Kroes-Jasperse, J.W. Kruij, Fl. van Os, H. Pater, E.C. van Rijn, Stichtse Fruituin-bedrijfsleider, H. Willigenburg.



E. Meijberg, HB-lid voor Drente, spelt jubilaris Thiele van de VBBN-afdeling Nieuw-Schoonebeek een onderscheiding op.

- Afd. Colmschate-Diepenveen: H.J. Kok, dhr. Plant, H.G. Spoelstra, H.J. Starink, J.W. Vunderink.
- Afd. Dalfsen: B. Westerhof.
- Afd. Ede: E.M. Heij.
- Afd. Eerbeek: J. Burgers, A.W. Elshof, R. Gieteling, J.J. Jochems, D.J. Klee, W.P. Kruk, A. Latté, M.G. van Oorspronk, K.B. Plant, A.A. van Reen, B.J. van Reen, H. van Reen, G.L. Tabor, A.H. Verbeek, M.B.J. Vredenbergh, A.J. Zwijnenberg.
- Afd. Geesteren: H. Kienhuis.
- Afd. Hardinxveld-Giessendam: C. Baggerman, R. de Koning, H. Kreukniet.
- Afd. Musselkanaal: J. Brakels, R. Kuize.
- Afd. Nieuw-Schoonebeek: J.H. Hemmen, J. Hölscher, L. Koers, F. v.d. Putten, J.R. Roosken, dhr. Thiele.
- Afd. Nijmegen: J. Rijn.
- Afd. Ommen: J.H. v.d. Bent.
- Afd. Ooststellingwerf: A. Dijkstra, J. Veenstra.
- Afd. Oosterbeek: J.A. v.d. Jagt, C. Meijer.
- Afd. Rotterdam: L. Jabaaij f.
- Afd. Schoonebeek: A. Eijkens.
- Afd. Stadskanaal: J.G. Dols.
- Afd. Texel: mw. L. Blom-Brücher, Jac. Rijsen, L. Schouten, P. Smit, Jac. Stark.
- Afd. Uithuizen: H. Bos.
- Afd. Wageningen: H. Evenboer.
- Afd. Walcheren: W. Jansé, L.U. Schortinghuis.
- Afd. Warnsveld: G.J. Engbers.
- Afd. Wolvega: G. Lantinga.
- Afd. Zaanstreek: A. Bleeker, H. Hartog, mw. A.M. v.d. Hut, C. v.d. Werf.
- Afd. Zuidlaren: G. Paas.

Redactie-interview met ons nieuwe H.B.-lid voor Zuid-Holland: Drs. Th. Weijman.

Hoe kwam U er toe bijen te gaan houden en hoe lang imkert U al?

Mijn belangstelling dateert eigenlijk al uit de oorlogsjaren, toen ik een tijdje in Drente heb vertoefd. De middelbare school wakkerde dat aan. Ben zelf eerst aan het eind van de jaren 60 begonnen.



Hoeveel volken hebt U gemiddeld?

Ik heb meestal plannen het wat rustiger aan te doen, maar een tiental volken heb ik altijd wel staan.

Bekleedt of bekleedde U reeds een bestuursfunctie in de VBBN?

Ik ben meerdere jaren voorzitter van de afdeling Leiden geweest, tot 1981. Ik heb, heel plezierig, daar de grote groei en onder andere het ontstaan van het afdelingsperiodiek "De Stertselaar" meegemaakt, om maar niet te spreken van de Leidse milieu-bijenmarkt.

Is er een relatie tussen Uw beroep en de imkerij of bent U actief op een aangrenzend terrein?

Ik werk bij de grootste Westnederlandse boeren-coöperatie: de Melkunie. Van enige directe relatie is geen sprake, hoewel, als ik naar het vee kijk in de "mooie" groene weiden waar niets meer bloeit ...? Activiteiten op aangrenzende terreinen: natuur, bloemen, vogels en fotografie van diezelfde onderwerpen. Dat wel!

Hebt U wensen ten aanzien van de Vereniging?

Misschien erg veel. Het is mijns inziens niet erg zinvol om daar nu al veel over te zeggen. Wensen moet je zien in de context van informatie en omstandigheden welke daarbij horen. Als er dan realisatiemogelijkheden zijn, is het zinvol die wensen te uiten. Ik wil eerst graag die omstandigheden leren kennen, dan komen de wensen zeker.

Hoe ziet U Uw functie als H.B.-lid/Groepsvertegenwoordiger?

De VBBN is er voor de imkers. In die zin zal ik optreden als HB-lid. Het contact met de afdelingen vind ik derhalve erg belangrijk, hoewel dat ook niet inhoudt dat ik alles persoonlijk bij kan wonen. Ik prefereer wel wat meer contact dan ik in mijn bestuurstijd met het Hoofdbestuur had.

T.R.

DRENTSCHE VOLKSALMANAK 1837

JANUARI - LOUWMAAND

De bijenkorven tegen de koude beschutten. Den ingang der korven door blikken plaatjes, waarin gaten geslagen zijn, bedekken, doch bij de strengste koude dezelve niet geheel sluiten. Bij goed weder, als de zon schijnt, de ingangen te openen, opdat de bijen zich kunnen reinigen. Men lette wel op, of dit door de bijen geschiedt; laten zich weinige bijen aan den ingang zien, dan onderzoekte men, of dezelve moer-

loos zijn: vindt dit plaats, dan vereenige men den korf zoo mogelijk met den naastbijstaande, opdat er geen roof ontsta. Goede honigkorven beginnen tegen het einde van deze maand broed te zetten. Men herstelle de beschadigde ledige korven en beveilige dezelve voor muizen.



Behalve het stempel t.g.v. het 5e Vlaamse Imkerscongres, zoals vermeld in het vorige Groentje, zijn er ook speciale poststukken verkrijgbaar. Nadere inlichtingen bij Martens Willy, Korte Hofstraat 14, 3530 Houthalen, België.



Twee bijenstallen met diverse soorten korven en kasten, inclusief een Klotzbeute. Beide geheel 'self-made' en in diepe (winter)rust. De getekende stand is van Baldi Dekker uit Oostwoud, de echte van A.W. v.d. Heijden staat in Herveld.





BIJEN ALS OORLOGSTUIG - 3 (slot)

In de vroege morgen van een mooie voorjaarsdag in het jaar 1916 zetten twee besnorde veldwachters in het schamele bureau onder het kleine raadhuisje van een Gelders dorp de hoge pet vast op de schedel, gespten de vervaarlijk glimmende sabel om en paktten het Rijksrijwiel uit het daarvoor bestemde houten rek.

Er zou gearresteerd gaan worden en onder het peddelen over de rustige landweg was er tijd genoeg om het proces-verbaal en de strategie te bespreken. Samen besloten ze er geen psychologisch uitgekende halszaak van te maken, maar direct met de deur in huis te vallen en de delinquent zonder pardon onder de sterke arm te nemen. Voor de een betekende dat de rechter- en voor de ander de linkerarm. Tenslotte moest de fiets ook worden meegenomen, want in die dagen gold nog een heilig respect voor 's Rijks eigendommen.

Het pakte, zoals gewoonlijk bij vooraf uiterst vakkundig genomen besluiten, geheel anders uit. Weliswaar vielen beiden met de deur in huis, maar de arrestant in spe bleek voldoende roggebrood te hebben gegeten om zich volgens de regelen der vechtkunst te verzetten.

Terwijl de minst daadkrachtige agent een oogje in het zeil hield en al voorspellingen maakte over de al dan niet gunstige uitslag, lag zijn collega met de beklagde in een niet erg verheffende worstelwedstrijd op de cocosmat van de kleine woonkamer. De verhouding was fifty-fifty, zodat dit partijtje vrije bewegingskunst waarschijnlijk op punten beslist zou dienen te worden.

Maar als vaker bracht ook hier een vrouw uitkomst, en wel de echtgenote van de met inhechtenisneming in zijn vrijheid bedreigde vaderlander. De dame was naar haar sexegenoten in de bijenstal gesneld, had een beetje aan de korven zitten schudden en toen begon het spektakel. Zoals bleek, was het echtpaar door het jarenlange imkeren duidelijk immuun voor de bijengels, maar de bezoldigde dienaren van de Heilige Hermadad waren onbekend met de gewoonten van de geïrriteerde honinghaalsters, want zij werden ongenadig van top tot teen door het nijvere "vrouwvolk" behandeld. Zo goed en zo kwaad als het ging vlogen beide handhavers der wet de deur uit, wierpen zich met veel ongemak op hun stalen rossen en maakten dat ze als de weerlicht het veilige gemeentehuis bereikten.

De burgemeester en zijn geringe ambtenarencorps vonden het kwalijk en zielig, maar hadden toch veel moeite hun lachen te bedwingen bij het zien van de

ontredderde staat, waarin de imponerende ordebevaarders nu verkeerden. Deze werden ijlings naar huis gestuurd, niet zo zeer om verder verzorgd te worden, als wel om de omstanders onmiddellijk de gelegenheid te geven eens in een zeker niet ambtelijke, maar wel onbedaarlijke lachbui uit te barsten.

Later werd het echtpaar toch gearresteerd. Het vonnis van de man weten we niet, maar zijn liefhebbende vrouw werd een hele maand lang achter de tralies gezet. Aldus besliste de Arrondissementsrechtbank te Arnhem zonder pardon op grond van art. 180 van het Wetboek van Strafrecht ter zake van het opzettelijk behulpzaam zijn bij wederspanningheid. En voor wie het niet geloven wil, de gegevens voor dit verhaal zijn ontleend aan het Algemeen Nederlandsch Politie-Weekblad, nr. 365, van 26 december 1922.

Over Arnhem gesproken, op 22 juli 1964 wilde een automobilist tijdens zijn rit door de Monnikensteeg een bij het raam uitslaan en deed dit zo onhandig, dat het resultaat was: een omgeslagen wagen!

Het blijft oppassen in die buurten: "Dit bleek nog heden, als de Koning met syn stoet/ Ter jagt reed en het hert door Rosendaals Bosschaadje/ Syn loop nam, dat syn Peerd, vol leven en Couragie/ By toeval eene korf om verr' tradt met syn voet. Strax was het heir vergriemt en met een eveulmoed/ Omringt de swerm den Vorst van agter en van voren.../ De Bijen volgen hem gelijk een wolk van stof/ Om, waar het mogelijk, haar leed aan hem te wreken." Zo versloeg de dichter d'Outrein dit hachelijk avontuur van stadhouder-koning Willem III.

Behalve bijen werden ook andere insecten gebruikt voor militaire doeleinden. Zes van de tien bijbelse plagen in Egypte bestonden er waarschijnlijk uit. Tyfusoverbrengende luizen hielpen Karel V op de troon door 24.000 van de 28.000 Franse soldaten te vellen. Hetzelfde effect bereikten ze bij de terugtocht van Napoleons leger uit Moskou en de mislukte verovering van Londen door Charles I.

Muggen zouden de gele koorts hebben verspreid bij het uitbreken van de Spaans-Amerikaanse oorlog, terwijl termieten ervoor zorgden dat de Engelsen gemakkelijk één van de Antillen konden veroveren op de Fransen, omdat zij het hout van de sterke vesting van binnen hadden uitgehold, zodat het fort bij de eerste kogels al als een kaartenhuis ineenviel. Een andere groep Engelse mariniers onder commando van Sir Robert Dudley en Sir James Cavendish liet zich op Cuba poppen door lichtgevendende torren, die zij voor een menigte fakkeldragende Spanjaarden aanzagen. Zij scheepten zich weer haastig in en stelden zich toen maar tevreden met de verovering van Jamaica.

Ook Engelsen zijn mensen en dus hardleers. Tijdens de oorlog van 1812 meerde een Brits vlaggeschip af in Lower Marlboro aan de Patuxent rivier. Een soortement Amerikaanse Hansje Brinkers maakte de officieren wijs, dat een merkwaardig uitzienend nest zeldzame kolibri's bevatte. Zij moesten het dichtmaken en dan als mascotte naar het schip meenemen. Het-

geen geschiedde, maar bij de opening aan dek kwam er een zwerm woedende horzels uit. De bulderende Amerikanen zagen de dappere zeeridders vervolgens bij tientallen het ruime sop kiezen, vanzelfsprekend met wapens en al.

Het zal duidelijk zijn dat insecten als oorlogstuig op het oog wel een potsierlijke vertoning kunnen opleveren, maar in feite uiterst gevaarlijk zijn. En dan hebben we het nog niet eens gehad over die andere biologische wapens, de bacteriën en virussen, die eerst werkelijk van een duivels luguber karakter zijn en hun fatale effect op vele levensvormen niet zullen missen. Maar omdat de publieke opinie geheel gefixeerd is in de kernwapenproblematiek, komt het denken daarover nauwelijks - en misschien al veel te laat - op gang.

Chris Maillie



In de loop van het vorige jaar kwamen twee nieuwe afdelingsbladen uit, t.w. **Kontaktblad van de afdeling Varsseveld en Omstreken**, dat een duidelijk beeld geeft van al hetgeen in deze actieve afdeling omgaat, en **De Imker**, het blad van de afdeling West-Friesland, waarin naast het verenigingsnieuws een aardig interview met een "bestuivingsimker" was te lezen. De redactie van het Groentje vraagt hierbij permissie dit interview in het voorjaar integraal over te nemen.

Verder ontvingen wij op het secretariaat een uitnodiging van ALMA "Aktiegroep leefbaar milieu Almere" voor een forumdiscussie-avond over twee stellingen:

Stelling 1

Chemische bestrijdingsmiddelen in de land- en tuin-



bouw zijn beslist een bedreiging voor de volksgezondheid en het milieu en dienen dus vervangen te worden door alternatieven.

Stelling 2

Besproeien vanuit de lucht (vliegtuigen) geeft meer risico's dan besproeien vanaf de grond (landbouwmachines) en zou in een zo dichtbevolkt land als Nederland verboden moeten worden.

N.a.v. Stelling 1 werd door de deskundigen o.a. opgemerkt:

- dat er een bijzonder streng toelatingsbeleid voor bestrijdingsmiddelen wordt gevoerd;
- dat we over het hoogtepunt van gebruik van bestrijdingsmiddelen heen zijn;
- dat persistente middelen niet meer worden toegelaten;
- dat toegelaten bestrijdingsmiddelen steeds weer worden getoetst;
- dat ook biologische bestrijdingsmiddelen worden toegepast;
- maar dat het uitgangspunt steeds is dat de produktie moet vermeerderen en nimmer mag verminderen.

Betreffende Stelling 2 werd op deze avond niet veel meer gemeld dan hetgeen werd opgenomen als "Laatste Nieuws" in het december-nummer van het Groentje.

T.R.

AFSTAND HOUDEN !

(Vervolg en slot)

Het niet in acht nemen van de kritische bijenruimte tussen de bakken, zoals door niet juist gemonteerde afstandsrepen of raampjesdragers, slecht passende afstandsblikjes en ga zo maar door, geeft altijd aanleiding tot het verkleinen van de bijenruimte, met als gevolg vastkitten, hetgeen nu eenmaal niet de bedoeling is van losse bouw.

Bijenroosters, gevat in houten frames, hoe fraai ook, zijn geheel uit den boze. In de eerste plaats vormen ze een obstakel tussen het raatwerk van de twee betrokken bakken of kamers, waardoor speciaal in geval van koude nachten de trosvorming in gevaar komt. Immers het raatwerk wordt hierdoor met ongeveer 20 mm onderbroken, zijnde ongeveer driemaal de natuurlijke bijenafstand. In de tweede plaats krijgt de kast tussen de bakken twee in plaats van één scheidingsnaad, hetgeen tocht en vochtinwerking slechts kan vergroten.

Plaatsen we het gewone draadrooster in de 7 mm diepe uitsparing boven de raampjes dan vermijden we al die problemen.

De bijenruimte onder het volk

De bodemvrijheid tussen bodem en broedkamer van de Spaarkast bestaat uit het open deel van de bodem, zijnde aan de voorzijde 20 mm en aan de achterzijde 10 mm. Deze afstand wordt nog vergroot

door de 3 mm vrije ruimte onder de broedkamer, zodat de totale bodemvrijheid resp. voor en achter 23 en 13 mm bedraagt. Bij de Simplexkast treffen we nagenoeg dezelfde ruimte aan. Deze is noodzakelijk voor de ventilatie, aangezien zich gedurende het winterseizoen een hoeveelheid dode bijen op de bodem kunnen ophopen, welke de ventilatie, speciaal bij een verkleinde vliegopening, in gevaar zouden kunnen brengen. Bovendien is het niet wenselijk dat alerhande vuil op de bodem in contact komt met de onderzijde van de raampjes, waardoor eventuele wasmotlarven e.d. zonder meer kunnen overstappen op de raampjes.

Celgrootte van werkster-, darre- en honingcellen

Dikwijls hoort men dat de celgrootte van werkster-, darre- en honingcellen aanmerkelijk verschilt, zodat men eigenlijk een variabele bijenruimte tussen de raten in acht zou moeten nemen.

In de natuur zien we, dat bij de bouw van darrecellen de juist er tegenover liggende werkstercellen worden ingekort om aldus de doorgang vrij te houden. De bijen lossen deze problemen zelf keurig op. Bij de korfimperij had men wel de gewoonte om de raatafstanden doelbewust te verkleinen van 35 tot ca. 30 mm; men trachtte aldus het bouwen van darrenraat tegen te gaan. Of dat al dan niet succesvol verliep valt moeilijk te zeggen, doch het nadeel van zulke "smalle straatjes" was wel een snellere zwermneiging door het ontstaan van overmatige warmte, overigens niet onwelkom bij de korfimper.

Staan de raten daarentegen verder van elkaar, bijv. geen 35 maar 40 mm, dan zien we dat zulks aanleiding kan geven tot de bouw van spekraten (Dickwaben). Bij sterke dracht zijn er ook onder ons imkers, die dan in plaats van 10 raampjes er 9 of 8 in de honingkamer hangen, waardoor spekraat wordt verkregen. Die grote bijenafstand voorkomt tevens dat de moeder honingkamer betreedt en er een broednest installeert; het spaart dus een rooster uit. Helaas zijn de drachten in ons land zelden van dien aard, dat dergelijke kunstgrepen tot resultaten leiden.

Resumerende zou ik willen voorstellen dat onze imkers, voor wie deze materie geen gemeengoed is, de komende winter hun lege kasten nog eens met de duimstok nalopen en waar nodig aan het hobbyen slaan. Voor de kastfabrikanten eveneens een aanwijzing om deze afstanden speciaal aan de onder- en bovenzijde van de bakken goed in de gaten te houden.

Bronnen:

Dadant, *The Hive and the Honey Bee*, 1975.
Root, ABC and XYZ of Bee Culture, 1972.
Speelziek, *Werkboek Bijenhouden*, 1981; tek. spaarkast.
Tek. spaarkast (zelfde tek.) van het Bijenhuis, gemaakt in overleg met de RBC.

Jan van de Veluwe



*Een stokoude imker in Goud'rak
gebruikte bij 't voeren een asbak.
Het bleek toch te bar,
want dra had hij 'n dar,
die pijp rookte onder het kastdak.*

H.J. Hissink, Naarden

VRAAG & ANTWOORD

Vraag 2

Vastgekitte en slecht uitgebouwde raten

Eén van mijn twee kasten is een multiplex-WBP-spaarkast van het Bijenhuis. Bij de controle die ik vanmiddag deed (16/7 81') bleken de raampjes boven de bodemventilatie aan elkaar gekit te zijn en de hoek van de raat afgevreten. Op die plaatsen had ik volledig uitgebouwde kunstraat gezet. Wat kan hiervan de oorzaak zijn, resp. waarom doen de bijen dit? Gebeurt dit altijd in dit type kast of ligt het aan mijn manier van werken.

Han Koster, Nuenen

Antwoord

Als de raten aan de onderzijde niet de juiste bijenruimte bezitten worden ze aan elkaar vastgekit. Dit kan ontstaan als de raampjes niet op de juiste wijze in elkaar zijn gezet en scheluw trekken. Het blijft echter opmerkelijk dat het vastkiten alléén heeft plaatsgevonden boven de aangebrachte ventilatieopeningen in de bodemplank. Het lijkt erop dat de bijen hebben getracht de koude luchtstroom uit de bodemplank te sluiten door het aanbrengen van propolis, iets wat bij m'n eigen volken ook vaak plaatsvindt.

Het is niet helemaal duidelijk of ingehangen kunstraat niet helemaal is uitgebouwd en in de hoek weggevreten of dat dit heeft plaatsgevonden bij volledig uitgebouwde raat. Maar in beide gevallen hebben de bijen m.i. een doorgang gemaakt, omdat de onderzijde met propolis was afgesloten.

Het heeft niets te maken met het type kast, maar alles met de koude zomer die we in 1981 hebben gehad.

Ko Zoet

HONING is PUUR natuur!
Welk ander voedingsmiddel nog meer?

BIJENTEELT IN:



TUNESIË-4

Inleiding

Dit artikel is een vervolg op een eerder in het Groentje verschenen serie (jan-mrt. 1982). Sinds september 1980 ben ik voor de FAO in Tunesië werkzaam op het gebied der bijenteelt. Dit project is gestart in 1975 en richt zich vooral op de stimulering en modernisering van de bijenteelt. Tunesië heeft goede mogelijkheden daarvoor, maar er zijn ook allerlei problemen. Een overkoepelende imkersorganisatie is op papier aanwezig, maar van haar activiteiten blijkt in de praktijk weinig of niets. Wettelijke voorschriften en bepalingen met betrekking tot de bijenhouding en de honingkwaliteit ontbreken; iedereen kan doen en laten wat hem goeddunkt.

Mijn eerste verslag heb ik geschreven in augustus 1981. Toen was de opbrengst van de Eucalyptus nog niet bekend. Achteraf bleek deze nogal tegen te vallen, waarschijnlijk ten gevolge van de abnormaal koude zomer: gemiddeld ca. 10 kg/volk. De winterperiode daarentegen was buitengewoon gunstig voor de bijtjes: veel zonnige dagen met zeer aangename temperaturen, in de tweede helft van december zelfs 25 à 30°C! Januari en februari waren eveneens tamelijk gunstig. De temperaturen lagen boven het gemiddelde en ook de hoeveelheid regen gaf geen reden tot klagen. De bloei van de sinaasappel was, zoals verwacht, overvloedig. Een prachtig gezicht, de witte bloesems tegen de donkergroene bladeren. Helaas was het weer weinig stabiel: mooie dagen werden afgewisseld door zware regenbuien en veel wind.

Kunstzwermen

We zijn dit jaar (1982) vroeg begonnen met het maken van kunstzwermen. De eerste serie al begin maart, maar daarvan is het grootste gedeelte mislukt, vanwege het achterwege blijven van de bevruchting der geïntroduceerde maagdelijke koninginnen: nog geen 40 % der moertjes maakte een geslaagde bruidsvlucht. Van dit slechte resultaat zijn we zo geschrokken dat we maar tot begin april gewacht hebben alvorens verder te gaan met de kunstzwermproductie. Maar ook toen leverde de bevruchting der moeren nogal wat problemen op, ondanks het feit dat april verschillende mooie dagen telde. Zou soms de Varroa met zijn voorkeur voor het darrebroed verantwoordelijk kunnen zijn voor het

ontstaan van kwalitatief inferieure darren met navenant slechte bevruchtingsresultaten? Voor 1981 lag het bevruchtingspercentage rond de 50 % en ook voor 1982 zal dat niet hoger liggen.

Evenals in 1981 hadden we onze kunstzwermen vooral op de sinaasappels staan. Daarnaast zijn we ook met kunstzwermen naar de koriander en de karwij gereisd. Vooral koriander wordt op Cap Bon tamelijk veel verbouwd. Het schijnt dat de bladeren gebruikt worden voor de produktie van Harissa. Dat is een tomatenpuree-achtige substantie die ongelooflijk scherp is, nog erger dan sambal m.i. Tunesiërs zijn er dol op en gebruiken het voor de bereiding van diverse gerechten of smeren het duimendik op hun brood!

De koriander begint te bloeien als de sinaasappels op hun eind lopen, dus ongeveer begin mei, iets later volgt dan de karwij. Beide zijn goede bijeplanten, waarop graag gevlogen wordt en die tot grote bouwactiviteit aanzetten. Korianderhoning is erg fijn met een lekkere smaak.

Verder zijn we met een aantal zwermen naar de Sulah (*Hedysarum coronarium*) gereisd. Dit is een hoog opgroeiend vlinderbloemig gewas met rode bloemen dat voor kuilvoer op sommige staatsboerderijen wordt verbouwd. Het gewas heeft een vrij lange bloeiperiode (april-mei) en is een goede pollen- en nectarleverancier.

Hoewel het bekend is dat de Eucalyptus van warmte houdt en de nectarproduktie positief reageert op warmte, heb ik toch de indruk dat in het algemeen de hitte in juni en juli wat te groot geweest is voor een optimale bloei en/of nectarproduktie. Op dit moment (eind juli) is de honinggoogst nog in volle gang, zodat een definitieve opbrengst nog niet bekend is. Het ziet er echter naar uit dat we ongeveer 15 kg/volk kunnen halen.

Vanwege het warme weer beginnen we 's zomers vroeg met de werkzaamheden. Zo tegen half vijf komen we op de "rucher" aan. De zon is dan nog niet op en het is dus nog tamelijk donker (praktisch geen schemering in Tunesië). Het is me opgevallen dat op zo'n vroeg tijdstip de bijen al op de Eucalyptus vliegen. De nectarproduktie van de Eucalyptus camaldulensis is blijkbaar vnl. beperkt tot de (vroeg) ochtenduren.

Dat verschillende imkers een verschillende opbrengst halen, is een normaal verschijnsel. Maar ook op een en dezelfde "rucher" zijn de opbrengsten van de verschillende volken erg uiteenlopend. Aangezien we kunnen aannemen dat de milieuomstandigheden voor de volken dezelfde zijn geweest (inclusief de bedrijfsmethode), moeten de verschillen tussen de volken verklaard worden uit een grote mate van genetische variabiliteit die in het (onzuivere) ras "intermissa" aanwezig is. Doelgerichte selectie gekombineerd met paringskontrolle zou deze variabiliteit kunnen reduceren en de overall-opbrengst kunnen verhogen. Misschien is het mogelijk een bevruchtungsstation te installeren op een van de eilandjes voor de

kust. Op dit moment gebeurt er aan selectie nog praktisch niets.

Vuilbroedepidemie

Eerder heb ik al de aanwezigheid van Amerikaans vuilbroed vermeld (loque américaine). Deze ziekte kan als endemisch beschouwd worden. Deze zomer hebben we een geval van vuilbroed meegemaakt waarbij je werkelijk de haren te berge rezen.

Eind juni kwam er een imker van het Institut Sylvo-Pastoral de Tabarka (Noorwest-Tunesië) langs met twee dode volken in zijn wagen. De vraag was wat er toch aan de hand was met zijn bijen. Nou, dat bleek vuilbroed te zijn. Hij deed een beetje geheimzinnig en we wisten niet goed wat we met de zaak aan moesten, tot de volgende dag een andere imker ons met een bezoek vereerde en ons vroeg of we zijn volken niet eens konden inspecteren, omdat hij bang was dat hij "la loque" had gekonstateerd. Bij deze man troffen we een tiental volken aan met duidelijke symptomen. Zo'n 300 meter verwijderd bevond zich de "rucher" van het genoemde instituut. Daar waren diverse mensen druk in de weer met het slepen van kasten en het voeren van suikerwater. Toen ik eens poolshoogte ging nemen vond ik zo'n 20 volken dood, terwijl de overgrote meerderheid meer of minder duidelijke symptomen van Amerikaans vuilbroed te zien gaf. In elk geval kwam je de typische vuilbroedgeur al tegemoet bij het oplichten van de deklank.

Op mijn vraag hoe het ooit zo ver had kunnen komen, vertelden de aanwezige imkers me, dat ze de symptomen niet hadden onderkend, dat ze niet wisten dat vuilbroed besmettelijk was enz. enz. Ze begripen wel dat er iets moet gebeuren, maar verbranden is wel het laatste waar ze aan denken. Een terramycinebehandeling uitvoeren, dat is hier wel zo gebruikelijk. Mogelijk is het overigens ook niet zinvol de aangetaste volken te verbranden, aangezien de ziekte hier endemisch is, maar door het niet te doen wordt het aantal infectiehaarden wel vergroot.

Varroa

In het najaar van 1981 hebben we een nieuw middel tegen de Varroa uitgeprobeerd. Het is een preparaat op basis van kamfer, fenol en olijfolie. Deze melange geeft voor de mijten kwalijke dampen af, waardoor ze werkelijk en masse naar beneden vallen. Het werkt in elk geval heel wat beter dan het Seneac dat hetzelfde jaar door dr. Marin (Roemenië) is getest.

De Varroa doet zich het sterkste gelden in de periode tussen het eind van de bloei van de Eucalyptus camaldulensis en het begin van de bloei van de E. gomphocerales, dus ruwweg van half juli tot half september. De koningin stopt dan met de eiafzetting, het broed loopt sterk terug, waardoor de verhouding, on-

bevruchte Varroa-wijfjes (die dus nog een broedcel binnen moeten dringen) tot broed, een stuk groter is als in de actieve broedperiode. Dat betekent, dat niet alleen veel broed is geïnfecteerd, maar dat ook het aantal mijten per broedcel hoger is, in vergelijking met de periodes waarin het volk volop actief is. Het zwaar aangetaste broed gaat dood. De symptomen zijn vergelijkbaar met het Amerikaans of Europees vuilbroed.

De volken hebben het zwaar te verduren in deze periode. Van belang is dan ook te proberen de koningin door te laten gaan met leggen, of juist in deze periode een intensieve behandeling toe te passen, ten einde het aantal mijten drastisch te reduceren.

Vorig jaar september (1981) heb ik op mijn eigen volken het middel fenbutatinoxide (Shell, Torque) uitgeprobeerd. In Nieuw Zeeland had men nl. een aantal systemisch werkende acariciden onderzocht op hun werkzaamheid tegen de mijt *Acarapis externus*, die in morfologisch opzicht sterk lijkt op *A. woodi*, maar zich vnl. direct achter de kop, buikzijde, van de bij ophoudt. De suggestie werd geopperd, dat acariciden met systemische werking (werkzaam via de hemolymfe van de bij) en effectief tegen *A. externus*, misschien ook wel werkten tegen *Varroa jacobsoni* (Clinch, P.G. 1979: Control of *Acarapis externus*..., N.Z. Journal of Exp. Agriculture 7,407-409).

Een van de stoffen werkzaam tegen *A. externus* was fenbutatinoxide. Mijn ouders heb ik wat mee laten brengen uit Nederland en in een concentratie van 5 gram/liter suikerwater (2,5 gram actieve stof) aan de bijen gevoerd. Het resultaat was niet zo geweldig, er vielen wel wat dode mijten naar beneden, maar niet bijzonder veel, een nabehandeling met fenothiazine bleek veel effectiever.

Nu schijnt in Bee World (3/1982) een artikel te staan, waarin vermeld wordt dat tabaksrook effectief is tegen de Varroa-mijt. Op dit moment (eind juli 1982) heb ik dat artikel nog niet onder ogen gehad. Ik weet wel dat de Duitsers hier in het verleden al eens met tabaksrook proeven hebben gedaan, maar dat hun resultaten toen niet zo bijzonder waren.

Besluit

Misschien is de Varroa inmiddels reeds de Nederlandse grens gepasseerd. Zo niet, dan zal het wel niet lang meer duren of het is zover. Met de Varroa valt te leven en zelfs te imkeren. Een gekombineerde biologisch-chemische bestrijding lijkt voorlopig de beste perspectieven te bieden. Stimuleren van het darrebroed in het voorjaar, gedeeltelijke uitsnijding ervan en in de nazomer een behandeling met een chemisch preparaat (Folbex Forte?) zou wel eens een effectieve bestrijdingsmethode kunnen blijken te zijn.

Het is een illusie te veronderstellen dat men de Varroa weer kwijtraakt als die eenmaal gesigneerd is. Althans met de middelen die ons op dit

moment ter beschikking staan, is het onmogelijk de Varroa te elimineren. Accepteren en een beetje adopteren zal ook voor de Nederlandse imkers het devies worden.

G.J. Ormel, c/o PNUD,
BP 863 Tunis, Tunesië

BOEK

bespreking

BIENENKRANKHEITEN LEICHT ERKENNEN UND BEHANDELN door imker/dierenarts J. Bindernagel uit Bremen. Een geheel nieuw werk (1982), uitgevoerd in een solide kartonnen band, 176 pagina's en voorzien van 61 foto's, tekeningen en tabellen. Prijs DM 36.60.

Voor hen die de Duitse taal machtig zijn een zeer overzichtelijk en goed leesbaar werk, waarin behandeld worden:

- ★ **ZIEKTEN BIJ DE VOLWASSEN BIJ:**
 - besmettelijke (nosema, tracheeënmyt, amoebe, septicaemie, rickettsiose en paralyse);
 - niet besmettelijke (roer, meiziekte, zwartzucht, vergiftigingen en misvormingen).
- ★ **ZIEKTEN BIJ HET BROED:**
 - besmettelijke (varroa, am. en eur. vuilbroed, zak-, kalk- en steenbroed);
 - niet besmettelijke (onderkoeld broed).
- ★ **PLAGEN:** wasmotten, bijenluis, wespen, mieren, doodshoofdv�inder, stuifmeelmijt en stuifmeelschimmel.
- ★ **VIJANDEN DER BIJEN:** bijenwolf, bijenmier, roofvliegen, oliekever, spinnen, spitsmuizen, veldmuis en vogels.
- ★ **ONSCHULDIGE MEDEBEWONERS:** oorwormen, zilvervisjes, spekkevers en boekenschorpioenen.

Het geheel wordt voorafgegaan door de hoofdstukken "Waarom bijen ziek worden", "Hoe stelt men een diagnose" en "Hulpmiddelen bij de diagnose". Schrijver vermeldt o.a. het belang van ijsazijn (Essig-säure) tegen vele kwalen, zoals nosemasporen, amoebecysten, stuifmeelmijt en wasmot (eitjes, larven en poppen). Overigens is het gebruik van ijsazijn alhier voldoende bekend (zie Groentje 7/8, 1981). De laatste 35 pagina's zijn gewijd aan de zgn. bijenwetten, zoals die gelden voor Oostenrijk, Zwitserland en Duitsland. Een goed trefwoordenregister besluit het boek.

Samenvattend: een recente uitgave die uitsluitend is gewijd aan bijeziekten. Voor alle belanghebbenden (zeker leraren bijenteelt en functionarissen van ZBT's) van grote waarde, kortom het is een compleet, systematisch en actueel boekwerk.

Per giro te bestellen door overmaking van DM 36.60 aan Delta Verlag, Postfach 3165, St. Augustin 3; Postcheckkonto Frankfurt/M, nr. 1957 46-605; waarna het franco wordt toegezonden.

J.J. Speelziek, voorzitter ziektebestrijdingscommissie van de afd. Bijenteelt van het Landbouwschap.

Proefbijenstand AMBROSIUSHOEVE

Wat vindt men zoal in een gezond bijenvolk?

Bij het controleren van onderleggers heeft het diverse imkers verbaasd dat er zich blijkbaar, behalve bijen, in hun volken nog een scala van andere levende wezens ophield.

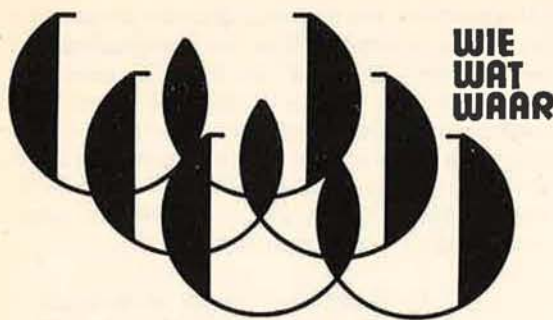
J. Barnaszk vond in bijenvolken in Polen 150 soorten insecten (uit 11 orden) en arachniden (4 orden). Van deze soorten waren er 3 duidelijk parasieten, 17 vijanden, 43 commensalen, 3 neutraal en 84 soorten die toevallig in de kasten terechtgekomen waren of waarvan nog niet duidelijk is wat hun rol in de bijenkast is.

Ook naar de Ambrosiushoeve zijn in de loop der jaren vele vondsten gestuurd. Wat men zoal in een bijenvolk kan aantreffen, zijn:

- ★ **Mijten.** Iedereen kent de gevreesde *Acarapis woodi* en *Varroa jacobsoni*. Daarnaast zijn er meer dan 30 soorten mijten in bijenvolken gevonden. Mijten die zich tegoed doen aan de stuifmeelvoorraad of die leven van dode bijen, maar ook mijten die jacht maken op andere mijten.
- ★ **Insekten.** Naast de van het bijenvolk afhankelijke grote en kleine wasmot en de bijenluis vinden we voornamelijk dieren die profiteren van een gunstig microklimaat of die er hun voedsel zoeken: stofluizen, springstaarten, oorwormen, broodkevers, diverse vliegen, wespen, mieren, etc.
- ★ **Overige:** boekenschorpioenen, pissebedden, spinnen en zelfs, waarschijnlijk als toevallige gasten: slakken.

Behalve resten van bovenstaande dieren bestaat wasmul voornamelijk uit: was, afkomstig van afgeknaagde raat en verloren wasplaatjes; stuifmeelklompjes; propolis; haren, poten, vleugels van bijen; uitwerpselen van wasmotten en kalkbroedmummies.

Drs. A. de Ruijter



Nauwelijks was het Groentje van oktober 1982 verschenen of de reacties op de vraag van de heer Jager naar de melodie van het Bondslied stroomden al binnen over de "vindplaats", t.w. in de jaargangen 1951 (12) p. 192-193 en 1956, p. 116-117. Op een tekst van G. de Roever componeerde Arend Kiewiet de Verenigingszang ter gelegenheid van het Gouden Imkersfeest der VBBN, gevierd te Assen in september 1947.

Het geeft de redactie moed dat het Maandschrift door velen zo grondig wordt bestudeerd, dat men zelfs na jaren de inhoud nog op een prikje kent en snel maar trefzeker het gevraagde aanwijst. Voor het Groentje gaat het gezegde "de krant van vandaag is morgen vergeten" daarom zeker niet op.



Het nieuwe 'testbeeld' uit het Bijenhuis-archief roept uitdrukkingen op als "twee 'bijen' onder één kap", "twee 'vliegen' in één klap", "samen onder moeders 'paraplu'" of iets dergelijks. Onzin natuurlijk: gewoon twee aardige dames, die kennelijk veel plezier hebben onder hun vrijwillig gekozen vangnet, dat toch duidelijk meer lijkt op een bijensluier dan op een merkwaardig uitgevouwen jumper of t-shirt. De fotograaf is Kleiss(?), de plaats is Veenendaal(?) en naar het type auto's te oordelen moet het wel een behoorlijk tijdje geleden zijn.

INZENDEN VAN KOPIJ

U bespaart de redactie veel werk door de kopij te typen op A4-formaat, met 1½ regel afstand en ruime marge.



onderwijs demonstratie voorlichting

5e ONDERWIJSDAG - 27 NOVEMBER 1982

Ongeveer 60 deelnemers luisterden 's ochtends naar de voordracht van Ir. J. Th. Smeding van de Inspectie Landbouwonderwijs te Zutphen over "Knelpunten in de Nota Agrarisch Cursorisch Onderwijs". De historische groei heeft gezorgd voor een verscheidenheid aan agrarische cursussen en regelingen, waar het Ministerie nu duidelijkheid in wil brengen. Aan de orde kwamen: de bevoegdheid tot het aanvragen en organiseren van een cursus; onderdak voor theorie- en praktijklessen; leer- en hulpmiddelen voor de cursus; reiskosten- en administratiekostenvergoeding. Het Ministerie wil het bijenteeltonderwijs per provincie gaan regelen. Het is de bedoeling, dat de cursussen deel gaan uitmaken van het normale onderwijs op land- en tuinbouwscholen, waardoor ook de salarisadministratie via de CASO (Centrale Salarisadministratie) kan worden geregeld. Unaniem waren de aanwezigen van oordeel, dat er een discussie in onderwijskringen op gang moet komen, waaruit adviezen naar voren kunnen worden gebracht. Commissie Onderwijs heeft daartoe reeds stappen ondernomen.

In de loop van de dag zorgden verschillende andere sprekers voor een gevarieerd programma. De heer J. Duijvetter vertelde een en ander over de applicatie-cursus Koninginneteelt, die in Barneveld wordt gegeven. Dr. H.H.W. Velthuis gaf een verslag van de speciale cursus Koninginneteelt, die het afgelopen jaar in Utrecht werd gegeven, en de follow-up daarvan. Mevrouw J.M. v. Heest-Verloop demonstreerde de audio-visuele hulpmiddelen bij het Onderwijs en de heer S. Lijftogt liet ieder kennis nemen van de audioscoop, een soort dia-apparaat waar tekeningen en andere afbeeldingen mee kunnen worden geprojecteerd.

Tenslotte sloot de voorzitter van Commissie Onderwijs de heer C. Pater Jzn deze geslaagde dag af met een korte samenvatting.

T.R.

GESLAAGDE LERAREN BIJENTEELT

van de bijscholingscursus 1981-1982, waarvoor het examen werd gehouden van 28 juni t/m 2 juli 1982. De volledige adressen werden opgenomen in INFO-Contactorgaan voor Bijenteeltleraren, dec. 1982.

A. Alderliefste (Velsen), A.H.C. Beerens (Hulten), N. v.d. Berg (Lewedorp), R.J.M. v. Blaricum (Berlicum),

NB) J.J.V. de Boer - v. Osnabrugge (Swolgen), B.M. Bos - Bisschop (Zeist), J. Bos (Lunteren), C.M. v. Boxtel (Dordrecht), W.A.J.M. v.d. Broek (Rosmalen), K.G. Buurke (Aalten), L.H.M. v. Dinter (Bavel), M.J. Duchateau (Utrecht), F. Ebing (Son), C.J.M. Elst - Verstellen (Ossendrecht), J. v.d. Eijnde (Zwolle), D.J. Floor (Lunteren), J.H. Folmer (Barneveld), P.A.A. Gooyaers (St. Michielsgestel), M.J. de Jong (Erme-lo), T.A.C.M. Koelman (Spanbroek), R. v. Laar (Lun-teren), R.W.J. v. Leeuwen (Utrecht), M.T.J. Mertens (Someran), A.H. Pel (Oirschot), G.J. Schreurs (Win-terswijk), A.A. Staals (Eindhoven), J.M. Verrier (Naar-den), A. Vermaas (Nieuweroord), W.C. v.d. Vleuten (Hapert), S.J. Vroonland (Middelburg), J.G.M. Wij-man (Valkenswaard), A.C. Wagemakers (Veldho-ven).

CURSUSSEN (vervolg)

Voor beginners opgeven bij:

- Afd. Den Haag: mw. E.E. Holleman, Burg. Patijnlaan 458, Den Haag. ☎ 070-462516.
 Afd. Enschede: mw. F. v.d. Velde-Kooiman, Thor-beckelaan 3, Enschede. ☎ 053-350331.
 Afd. Oost-Flevoland: W.Th. de Vries, Karveel 59-82, Lelystad. ☎ 03200-21244 tst. 5360.
 Afd. Rotterdam: H.M. Tiggelaar, Bilderdijkstraat 69, Lekkerkerk. ☎ 01805-2585.
 Afd. Steenwijk: H. Jansen, Oldemarktseweg 153, Steenwijkerwold. ☎ 05210-88233.

Voor gevorderden opgeven bij:

- Afd. Dieren e.o. G.C.J. Verhaaff, Buitensingel 29, El-lecom. ☎ 08330-27106.
 Afd. Den Haag zie boven.
 Afd. Enschede: zie boven.
 Afd. Oost-Flevoland: zie boven.
 Afd. Rotterdam: zie boven.
 Afd. Steenwijk: zie boven.

Voor andere cursussen opgeven bij:

- Afd. Enschede: koninginneteelt: zie boven.
 Afd. Rotterdam: korfvlecht cursus: zie boven.



26 maart 1983 Algemene Vergadering, Reehorst, Ede.



Met grote verslagenheid geven wij kennis van het overlijden van ons zeer gewaardeerd lid de heer J.L. Bakker. Hij werd 70 jaar. We zijn dankbaar voor alles wat hij voor de vereniging deed, met name voor ons bijenpark "De Immenhof", waarvan hij jarenlang de toegewijde beheerder was, die altijd voor iedereen klaar stond. Wij wensen zijn vrouw en kinderen de kracht toe dit verlies te kunnen dragen.

Bestuur en leden,
afd. Den Haag e.o.

Op 20 november overleed vrij plot-seling op 90-jarige leeftijd de heer Jan Terwel. Hij was vele jaren lid van onze vereniging, alsook enige jaren een gewaardeerd voorzitter. Hij droeg de bijen nog steeds een warm hart toe. Ons medeleven gaat uit naar zijn kinderen en wij wensen hun veel sterkte toe.

Bestuur en leden,
afd. Vaassen.

Op 9 november is op 86-jarige leeftijd overleden K.H. Spor-tel, oud schoolhoofd en ruim 40 jaar bestuurslid en voorzit-ter van onze afdeling. Met hem is een gewaardeerd imker en natuurliefhebber heengegaan. Ons medeleven gaat uit naar zijn nabestaanden, die wij veel sterkte wensen met dit groot verlies.

Bestuur en leden,
afd. Nieuw-Scheemda.

Na een kortstondige ziekte overleed op 4 december de heer D.J. Eeuwens, sinds september 1982 penningmees-ter van onze vereniging. Ondanks het feit, dat hij de laatste jaren zelf geen bijen meer hield, voelde hij er zich nog zeer bij betrokken. Wij wensen zijn vrouw en kinderen veel sterkte toe om dit verlies te dragen.

Bestuur en leden,
Imkersver. "Amstelland",
Amstelveen.

Na slechts enkele jaren lid te zijn geweest van onze afde-ling, sinds de opheffing van de afdeling Wieringen, moes-ten wij op 11 augustus afscheid nemen van ons oudste lid, de heer Robert Berghorst, op de leeftijd van ruim 80 jaar. Wegens inkrimping van zijn stal was het hem mogelijk aan nieuwe leden volken te verstrekken en met goede raad bij te staan.

Bestuur en leden,
afd. Den Helder.

Op 6 oktober is overleden de heer J.G. Spanhoff op de leeftijd van 80 jaar. Hij was vele jaren een zeer gewaar-deerd, trouw en actief lid van onze afdeling. Wij wensen zijn nabestaanden veel sterkte toe om dit zware verlies te dra-gen.

Bestuur en leden,
afd. Nijmegen.

AKTIE IN DE regio

WEST-OVERIJSSSELSE HONINGKEURING

Aan deze op 20 november 1982 in Steenwijk gehouden keuring werd deelgenomen door 27 imkers uit de afdelingen Kampen, N.O.Polder, Staphorst, Steenwijk en Zwolle. In totaal werden er 79 inzendingen, bestaande uit 219 potten honing en 6 wasbodems, ter keuring aangeboden, waar de jury, bestaande uit de heren J. Duijvetter en K. Koster, dan ook geruime tijd mee bezig waren, doordat de inzendingen pot voor pot werden beoordeeld. Bovendien een strenge jury, die niets door de vingers zag: geen etiket op de pot, dan 10 strafpunten. Uiterlijk schoon telde dit keer heel zwaar.

Afd. N.O.Polder behaalde met 17 punten de 1e plaats en kwam daardoor voor de tweede keer in het bezit van de wisselbeker. Afd. Zwolle behaalde met 8 punten de 2e plaats en afd. Steenwijk met 3 punten de 3e.

De individuele prijswinnaars waren: B. v.d. Laan, N.O.Polder (1), A.H. Hartman, Zwolle (2), L. Hamming, N.O.Polder (3), M. v. Brummen, Steenwijk (4), A. v. Maldegem, N.O.Polder (5), H. Alberts, N.O.Polder, en D. Dijk, Steenwijk (6). Aan de eerste vier werd door de organiserende afd. Steenwijk een speciaal voor deze dag door mevrouw van Brummen vervaardigde, fraaie wandtegel toegekend. Zie bijgevoegde foto, waarop HB-lid A.H. Hartman (links) oorkonde en tegel toont, die hij zojuist van afd. voorzitter H. Jansen (rechts) ontving.



De volgende West-Overijsselse Honingkeuring wordt georganiseerd door afd. Zwolle en heeft plaats op 19 november. Er kan dan in alle klassen worden ingezonden.

STICHTSE HONINGKEURING IN BREUKELN

De Stichtse Imkersdag en Honingkeuring van 6 november kenmerkte zich door veel inzendingen van honing, goed van kwaliteit en veel variatie. De drie keuringsteams hadden hun tijd dan ook hard nodig. Vlechtwerk was er wat minder, maar de wasinzendingen waren perfect. Inspirerend en afwisselend waren de experimentele inzendingen, waarmee de afd. Soest/Amersfoort hoge punten haalde en dan ook de hiervoor beschikbaar gestelde beker der afd. Loenen a.d. Vecht won. De wisselbeker voor het hoogste aantal punten ging ook naar dezelfde afdeling. De individuele wisselbeker, ook van de afdeling Bunnik/Houten, was ditmaal voor C. v. Holland uit Veenendaal. 's Middags hield de heer Kuijpers uit België een lezing over de imkerij aldaar, in het bijzonder de koninginneteelt. Maar wat ons bijzonder aansprak was de wijze waarop men de ziektebestrijding heeft opgezet; alle volken worden tweemaal bemonsterd, terwijl de imkers er ook financieel meer voor over hebben dan bij ons.

GOED NIEUWS UIT GORKUM

De lezer zal zich de kwalijke toestand van de bijenstal aldaar herinneren, maar dat gaat spoedig veranderen volgens onderstaand schrijven:

Welnu, hoe gaat het nu hier in Gorinchem met die afgebrande bijenstal. De Gemeente - die op papier eigenaar was - heeft kostenbegroting van een nieuwe stal gemaakt, na een door mij verzonden brief met argumenten die voor de hand lagen in het algemeen gemeentelijke belang. Dit vastgestelde bedrag kon niet worden gefourneerd, wel de kosten van het te verwerken materiaal. De Technische School alhier toonde medewerking om de arbeid van leerlingen aan te bieden en zo ziet het er naar uit dat er weer een nieuwe stal op de plaats van de afgebrande zal komen. Bijgaande tekening wordt U aangeboden ter inzage op het Bijenhuis en als het zover is, hoop ik U een foto van de nieuwe stal te zenden.

Met opgewekte groeten,
B.A. v.d. Berg, afd. voorz.

ANTONI VAN LEEUWENHOEK IN LEIDEN

Gedurende de periode 26 november 1982 - 1 mei 1983 wordt in het Museum Boerhaave, Steenstraat 1a te Leiden een tentoonstelling gehouden over Antoni van Leeuwenhoek, de uitvinder van de microscoop, die 350 jaar geleden in Delft het levenslicht zag. Maar hij zag meer en bracht licht in de donkere wereld van het kleine door de honderden lensjes, die hij voor zijn plezier sleep. Er is op deze expositie veel materiaal bijeengebracht, waaronder de tien nog resterende originele Van Leeuwenhoek-microscopen. Daarnaast wordt er ook aandacht besteed aan de mi-

croscopie in het algemeen en de onderzoekers in het bijzonder. Openingstijden: ma t/m za 10-16 u., zo 13-16 u. De uitgebreide catalogus (ca. f 15) kan ook worden besteld. ☎ 071-123084.

MEDEDELINGEN

- 10 februari - Afd. Varsseveld e.o.: Lezing C. Pater Jzn: "Rendabel bijen houden": welke bedrijfsmethoden, welke kast?
- 11 februari - Afd. Soest/Amersfoort: Lezing Drs. J. Beetsma: "Bijenhouden in de tropen".
- 24 februari - Afd. Wageningen: Filmavond in het Laboratorium voor Entomologie, Binnenhaven 7, Wageningen. Aanv. 20 uur.

wij ontwerpen voor U
in één of meerkleuren
uw eigen honingetiket

SLIDE-SERVICE

jan steenlaan 39, apeldoorn (055-554441)

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten. Vraagt onze prijscourant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

IMKERIJ DE DAR, tel. 072-120252, Schermerweg 105, 1821 BG Alkmaar (ind. ter. Oudorp)

Onze prijzen voor wederverkoop: In 25 kg verpakkingen: Bloemenhoning f 4,75 per kg, acacia f 6,75, klaver f 6,25, koolzaad f 6,25, linde f 5,-, woudhoning f 5,25, dennehoning f 7,75, tijmhoning f 12,50, heidehoning f 14,50. Stuihmeel f 15,25 per kg., 100% koninginnegelei à 1 kg f 650,-, honingsnoepjes in 100 gr verpakkingen f 0,80, mede f 5,50, 450 gr gembernootjes op sap f 3,50, honingkoeken f 1,60, meubelwas in 3 kleuren f 2,25. Ook omniafflacons, honingshampoo, -crème en honingzeep. Alle honing is ook in 500- en 900 gramsverpakkingen verkrijgbaar. Voor de echte doe-het-zelver: bijenkasten best. uit: bodem, broed- en honingkamer en dak als bouw pakket f 90,-!

Prijzen zijn excl. BTW. Bezorgkosten f 12,50.

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, ☎ 05164-439
Open di. gehele dag, vrijdagmiddag, zat. morgen en na tel. afspraak.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, ☎ 05982-1455.
Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, ☎ 05920-17162

Depot Klaas Geerts:

Middenwolderweg 2, 7951 EC Stap-horst, ☎ 05225-1693; maandags gesloten

Depot G.J.L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, ☎ 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, ☎ 053-318165; afhalen: vrijdags van 18.00 - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, ☎ 05470-5576.

Depot afd. Gorssel:

G. J. Lensink, Deventerweg 4, 7213 EG Gorssel, ☎ 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, ☎ 05736-479.

Depot Winterswijk:

M. J. Grevers, Miste 4, 7118 WB Winterswijk, ☎ 05435-239.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, 8161 CA Epe, ☎ 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaeprmanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, ☎ 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Iordensweg 57, 7391 KD Twello, ☎ 05712-1531.

Depot Boerenbond Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, ☎ 080-777793.

Depot West-Betuwe:

Imkerij „Lingebij“, Mw. C. E. A. Meissen-Zuidervijk, Lingedijk 84, 4196 HC Tricht, ☎ 03455-2438.

Depot Bommelerwaard:

P. van Liempt, Pontveer Nederhemert, 5317 KV Nederhemert-Zuid, ☎ 04185-463.

Depot Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 3, 3981 HP Bunnik, ☎ 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velderduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, ☎ 02550-21530. Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; donderdags gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, ☎ 010-183123; na tel. afspr.

Depot Gouda:

C. Bos, 3e Tochtweg 6, 2841 LM Moordrecht, ☎ 01802-1227; na tel. afspr.

Depot afd. Dordrecht:

W. A. Boevé, Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht, ☎ 078-171216.

Depot „Pronmelsluis“ afd. Schouwen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provincialeweg 5, 4321 SM Kerkwerve, ☎ 01110-4821.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Serooskerke, ☎ 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, 4504 PB Nieuwvliet, ☎ 01171-1458.

K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 20, 4571 HB Axel, ☎ 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, ☎ 04997-2096.

U verwacht ook in 1983 van Uw Bijenhuis kwaliteit?

Wij rekenen er op dat dit bij Uw aankopen in 1983 de beslissende rol speelt !!!!

Voor f 150,- incl. B.T.W. leveren wij U een bouw pakket Spaarkast bestaande uit 2 broedkamers met dak en bodem.

Met de beste hoekverbinding die in Nederland gemaakt wordt.

Met een zeer exacte maatvoering, zodat de ramen en later gekochte onderdelen ook steeds goed passen.

Met gebruik van grondstoffen die niet altijd het goedkoopste, maar wel voor dit doel noodzakelijk zijn.

Enkele voorbeelden:

- a. Multiplex dat gegarandeerd kookwatervast is
- b. Pianoscharnier en schroeven van echt roestvrij staal
- c. Afstandsrepen of draaglijsten van aluminium, dus roestvrij
- d. Dakbedekking van aluminium dat zeewaterbestendig is
- e. Draagregels van de bodem van hardhout (Meranti)

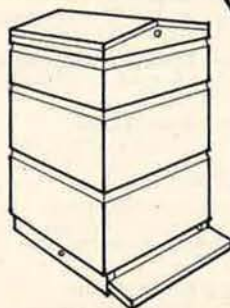
Ook wij weten dat er goedkopere bijenkasten te koop zijn, maar let niet alleen op de prijs, maar ook op de kwaliteit van deze dingen.

DAN Kiest U TOCH OOK VOOR KWALITEIT!

**„Voor kwaliteit naar het Bijenhuis
De afdeling Handel van Uw vereniging”**



SPAARKAST



SIMPLEXKAST

OPENINGSTIJDEN WINKEL:

Maandag gesloten

Dinsdag t/m vrijdag 9.00-18.00 u.

Zaterdagmorgen 9.00-13.00 u.